

č. 11-2017

MESIČNÍK O FILMOVOM DIAŤI NA SLOVENSKU

WWW.FILMSK.SK

film.sk

CENA 1 €

ROZHOVOR

► Peter Kerekes

TÉMA

► Filmárske profesijné
zduženia na Slovensku 2

RECENZIA

► 120 tepov za minútu
► Bez lásky ► Mečiar
► Ťažká duša ► Vábienie výšok

KOLEKCIA OBSAHUJE
3 BLU-RAY NOSIČE

01 ZBOJNÍK
JURKO

02 KRVAVÁ
PANI

03 VÝBER Z ANIMOVANÝCH
FILMOV VIKTORA KUBALA

NA ÚVOD

Vonku ubúda svetla a vnútri to u mnohých asi nie je o nič lepšie. Aj v kinách sa koncentrujú ťaživé témy. Rôznych podôb, intenzít a autorských prístupov. Pripomínajú, čo všetko v tom stroji sveta škrípe. Také sa nachádzajú aj v zostave novembrových recenzií. Zviagincevov film *Bez lásky* je čirou ukázkou partnerského odcudzenia, vyhroteného až do vzájomnej neznášanlivosti a odporu. Titul *120 tepov za minútu* (r. R. Campillo) je zase plný angažovanosti i hnevov tých, ktorí trpia ťažkým ochorením a potrebujú čosi iné než plané reči. No a napokon sme doma – *Mečiar*. Tereza Nvotová sa pokúsila spracovať mečiarovskú éru Slovenska v dokumentárnej výpovedi, ktorá obsahuje aj aktuálne rozhovory režisérky s titulným hrdinom, povedzme radšej titulným protagonistom. Ten pôsobí vyrovnané, na rozdiel od diváka (ani pre film to celkom neplatí).

Ťaživosť prenikla aj do rubriky Novinky. Vo filme *DOGG* sa pracuje s témou strachu v jeho rôznych podobách, a to prostredníctvom štyroch poviedok štyroch režisérov – Slavomíra Zrebného, Viliama Csina, Enrika Bistiku a Jonáša Karáska. A potom je tu dokument Víta Klusáka *Svet podľa Daliborka* – Dalibork je neonacista. O filme hovorí aj jeho koproducent Peter Kerekes v hlavnom rozhovore čísla. Mimochodom, rozpracovaných má niekoľko zaujímavých a do značnej miery aj vážnych tém.

Októbrový festival Jeden svet bol plný vážnych tém, politických, spoločenských – aktuálnych. Ako píšeme v rubrike Ohlasy, leitmotívom festivalu bolo hľadanie dôvery a program obsahoval aj tituly slovenských režisérov, okolo ktorých sa v poslednom čase rozpáli zapálené debaty – *Medzi nami* (r. Z. Límová) a *Sedliacky rozum* (r. Z. Piussi, V. Janeček).

Pri tých ťaživých filmových témach človek niekedy znervóznie, ošiva sa, dostáva do rozpakov. Napriek tomu alebo aj preto, že tá ťaživosť môže priniesť svetlo.

► Daniel Bernát

MAJE OBLÚBENÉ SLOVENSKÉ FILMY

▲ Martina Matlovičová,
maliarka a ilustrátorka

Aj keď som absolvovala VŠMU, filmu sa venujem len ako návštevník kina, televízny divák a papučový kritik. Mám rada filmy so silnou témou, avšak odľahčené od pátosu, s obrazovou kamerou, radšej menej slov, nech sa divák dovŕti, nemusí mať všetko naserivované. Film má kľásť otázky a ukazovať, akí sme my ľudia všakovakého druhu, ako konáme v rôznych situáciách a prečo. A na konci filmu by sa malo objaviť nejaké svetlo v hlave. Priznám sa, že pri väčšine súčasnej hranej filmovej tvorby mi chýba zmysel (*Agáňa, Čiara, Wilsonov, Vojtech*). Z novších titulov ma nadchol akurát *Môj pes Killer*, kde je všetko so všetkým krásne v súzvuku. Aktuálna téma, príbeh sa nerozpadá, atmosféra udržiava diváka od začiatku až po koniec v očakávaní napriek pomalému tempu. A tá autenticita. Bol to silný zážitok.

„Odpadávala som“ ešte z *Polnočnej omše* (1962). Počas štúdiá som film nezachytila, preto ma prekvapilo, keď ho asi pred dvomi rokmi dávali v televízii. Druhá svetová. Dobře situovaná meštiacka rodina: rodičia, zať s dcérou arizátori, jeden syn v Hlinkovej garde a k tomu všetkému u nich býva nemecký veľiteľ. Do tohto pekla sa dopotáca druhý syn, postrelený partizán Juraj (Ivan Mistrík), ktorého hľadajú nemeckí vojaci. V rodine nastane zmätok, nakoniec ho odtrepú na poval. Jedna silná scéna mi ostala v pamäti: prestretý štedrovečerný stôl plný jedla, Nemeček hrá na klavíri, nostalgické rečičky o atmosfére Vianoc, členovia rodiny sú pekne oblečení, ale ten strach v ich pohľadoch. V tom istom čase o poschodie vyššie riskujú lekár so sestričkou život, lebo práve tajne operujú Juraja, ktorý blúzni a kričí od bolesti. Veľký herecký koncert veľkých hercov. Strach, napätie a akási predzvesť zlého konca sú prítomné od začiatku filmu tak, že divák sedí zarezaný hlboko vo fotelke a od strachu si aj zabudne zobnúť z nachystaných soletiek. ▲

■ FOTO: archív M. Matlovičovej

20

28

14

MI
MYSLÍM
SI

Film.sk
Mesačník o filmovom dianí
na Slovensku (18. ročník)
Vydavateľ:
Slovenský filmový ústav
Adresa redakcie:
Film.sk / Slovenský filmový ústav
Grösslingová 32 / 811 09 Bratislava
TEL.: 02/57 10 15 25
FAX: 02/52 73 32 14
E-MAIL: film.sk@sfu.sk
Šéfredaktor:
Daniel Bernát
Redakcia:
Zuzana Sotáková
Redakčná rada: Peter Dubecký
generálny riaditeľ SFÚ
Rastislav Steranka
riaditeľ NKC – SFÚ
Marián Brázda
vedúci edičného oddelenia SFÚ
Miroslav Ulman
odborný referent Audiovizuálneho
informačného centra SFÚ
Simona Nötová-Tušerová
tlačová tajomníčka SFÚ
Andrea Biskupičová
vedúca predajne Klapka.sk
Štefan Vraštiak
Jazyková redakcia:
Jaroslav Hochel
Design & grafická úprava:
p & j
Tlač: Dolis, s. r. o.
Uzávierka čísla 11/2017:
26. 10. 2017
Snímka na titulnej strane:
Vábenie výšok – ASFK
Film.sk vychádza s podporou MK SR.
ISSN 1335 – 8286

Názory redakcie sa nemusia zhodovať
s názormi prispievateľov.

Akékoľvek rozmnožovanie textu, fotografií, grafov
vrátane údajov v elektronickej podobe len
s predchádzajúcim písomným súhlasom vydavateľa.
© Slovenský filmový ústav

- 03 **MYSLÍM SI**
04–07 **KALENDÁRIUM**
08 **KALENDÁRIUM: 19. MFF Bratislava**
09–13 **PREMIÉRY v kinách**
13 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
14–15 **NOVINKY: DOGG podľa Slavomíra Zrebného, Viliama Csina,
Enrika Bistiku, Jonáša Karásku**
16 **NOVINKY: Svet podľa Daliborka podľa Víta Klusáka**
17 **NOVINKY: Záhradníctvo: Nápadník podľa Jana Hřebejka**
18 **AKTUÁLNE: Úpravy v programe Podpora návštevnosti
slovenských kinematografických diel**
19 **Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
20–23 **ROZHOVOR: Peter Kerekes**
24–25 **TÉMA: Filmárske profesijné združenia na Slovensku 2**
26–27 **RECENZIA: 120 tepov za minútu podľa Robina Campilla**
28–29 **RECENZIA: Bez lásky podľa Andreja Zviaginceva**
30–32 **RECENZIA: Mečiar podľa Terezy Nvotovej**
33–35 **RECENZIA: Vábenie výšok podľa Pavla Barabáša**
36–38 **RECENZIA: Ťažká duša podľa Mareka Šulíka**
39 **OHĽASY: Dokument Martin Ťapák vo vysielaní RTVS**
40–41 **FILMOVÉ PUBLIKÁCIE / DVD NOSIČE / ČO ROBIA**
42–43 **REPORTÁŽ: Ostrým nožom podľa Teodora Kuhna**
44 **OHĽASY: 18. MFFD Jeden svet**
45 **SVET SPRAVODAJSKÉHO FILMŮ: Týždeň vo filme**
46 **TIPY Mesiaca: Kino Lumière**
47 **VÝROČIA / Správy Z FILMOVÉHO DIANIA**
48 **STALO SA ZA 30 DNÍ / Klapka.sk a Kino Lumière**

Jozef Valachovič,

predseda Združenia prevádzkovateľov kín

Program Audiovizuálneho fondu Podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel funguje od roku 2015 a myslím si, že väčšina prevádzkovateľov kín je s ním spokojná. Spočiatku sme sa však museli spoločne zaoberať otázkami presných definícií základných pojmov a podmienok pre žiadateľov. Dochádzalo totiž k situáciám, keď kiná premietli aj slovenské filmy, ktoré neboli zaradené v pláne premiér a prevádzkovatelia kín si tak za ne nemohli nárokovať spätnú dotáciu od fondu, prípadne boli v pláne tituly, o ktorých kiná nevedeli a nikto im ich neponúkol. Zoznamy premiérových filmov sa teda spresnili. A považujem za dôležité, že vedenie Audiovizuálneho fondu prerokovalo úpravy za našej účasti, som za to vďačný.

Za dva roky sa na podporu návštevnosti slovenských filmov uvoľnilo z fondu spolu viac ako 405 000 eur pre 75 žiadateľov. To sú nemalé finančné prostriedky. Našou úlohou bude zapojiť do programu čo najviac kín. Veď keď to vedeli zvládnuť napríklad v Trenčianskych Tepličiach, kde mali v roku 2015 dovedna 81 filmových predstavení, pre kiná s viac ako 400 predstaveniami ročne, aké sú v Bánovciach nad Bebravou, Štúrove, Bardejove, Galante alebo Kežmarku, by to nemal byť problém. Tie sa do programu doposiaľ nezapojili, takže ich budeme určite kontaktovať a rozprávať sa s ich zástupcami, či im v tom niečo bráni, prípadne im môžeme pomôcť a poradiť.

Tento rok je v súvislosti s programom mimoriadny v tom, že výsledky návštevnosti slovenských filmov už za prvý polrok 2017 vysoko prekračujú plánované finančné možnosti fondu. Preto sa opäť spoločne hľadali východiská, a to tak, aby sa žiadny zo žiadateľov necítil ukrižovaný alebo diskriminovaný. Sme si vedomí, že pokiaľ ide o úspešnosť slovenských filmov, bude každý rok iný, takže podmienky na rozdeľovanie financií z tohto programu bude treba prispôbovať situácii. Myslím si a som rád, že tento rok sa pristúpilo na rozumný kompromis, keď sa na jednej strane znížila dotácia kinám na štyri mimoriadne úspešné slovenské filmy s návštevnosťou nad 100 000 divákov a na strane druhej sa navýšil objem finančných prostriedkov na tento program a celkovo na podpornú činnosť fondu. Uvedený program tak zostáva veľmi dôležitým motivačným faktorom pre prevádzkovateľov kín na uvádzanie nielen nových, ale aj starších slovenských filmov. ▲

► FILMOVÉ PODUJATIA NA SLOVENSKU

■ BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE

► www.kino-lumiere.sk

1 / 3 / 4 / 5 / 15 / NOVEMBER ► 18.15, 18.45
Výročia osobností: Zbigniew Cybulski

Pri príležitosti nedožitých 90. narodenín poľského herca Zbigniewa Cybulského uvedie kino filmy *Popol a diamant* (r. A. Wajda, 1958), *Vlak* (r. J. Kawalerowicz, 1959), *Ako byť milovaná* (r. W. J. Has, 1962), *Jovita* (r. J. Morgenstern, 1967), *Všetko na predaj* (r. A. Wajda, 1969).

2 / 7 / 9 / 14 / 16 / 21 / 23 / 28 / 30 / NOVEMBER ► 18.15**Nemecká jeseň**

Pokračovanie cyklu najprv predstaví pásmo krátkometrážnych filmov pod názvom *Oberhausenskí II*, na ktorých sa podieľali signatári Oberhausenského manifestu. Ďalej kino uvedie filmy *Mladý Törless* (r. V. Schlöndorff, 1966), *Baal* (r. V. Schlöndorff, 1969), *Lovecké výjavy z Dolného Bavorska* (r. P. Fleischmann, 1969), *Aj trpaslíci začínali malí* (r. W. Herzog, 1970), *Aguirre, hnev Boží* (r. W. Herzog, 1972), *Strach jest duše* (r. R. W. Fassbinder, 1974), *Stratená česká Katarína Blumovej* (r. V. Schlöndorff, M. von Trotta, 1975), *V behu času* (r. W. Wenders, 1976).

6 / NOVEMBER ► 18.15**Očami filmových spravodajcov**

V decembri 1949 sa sovietsky diktátor J. V. Stalin dožil 70 rokov a do Moskvy vtedy putovali pozdravy, gratulácie a plné vlaky darov, čo zachytili aj filmoví spravodajcovia. Práve na Stalinov kult osobnosti sú zamerané filmové týždenníky vo výbere Rudolfa Urca. Pásmo nazvané *Zdravice milovanému Stalinovi 1946 – 1950* obsahuje *Týždeň vo filme* č. 49/1946, 48/1949, 51/1949, 52/1949, 1/1950, 6/1950.

8 / 22 / NOVEMBER ► 18.15**Carte Blanche: Miroslav Marcelli**

Dramaturgovia Filmotéky Kina Lumière požiadali filozofa a prekladateľa Miroslava Marcellia pri príležitosti jeho septembrových 70. narodenín o výber filmov do cyklu Carte Blanche. Premiétu sa snímky Federica Felliniho *Skúška orchestra* (1978) a *A loď pláva* (1983).

9 / 11 / 12 / 13 / 14 / 15 / NOVEMBER ► 16.30**Ilja Zeljenka a film**

V júni uplynulo desať rokov od úmrtia slovenského skladateľa Ilju Zeljenku a pri tejto príležitosti uvedie

kino v spolupráci s festivalom súčasnej hudby Melos-Étos filmy, do ktorých Zeljenka zložil hudbu: *Operácia X + 65,000.000* (r. M. Horňák, 1963/1961), *Voda a práca + Slnko v sieti* (M. Slivka/Š. Uher, 1963/1962), *Vstupujeme do doby atómovej + Každý týždeň sedem dní* (r. V. Kubaľ, L. Bródy/E. Grečner, 1963/1964), *Dva-násť storočí umenia + Panna zázračnica* (r. L. Kudelka/Š. Uher, 1967/1966), *Metamorfóza vlákna + Tri dcéry* (r. M. Slivka/Š. Uher, 1968/1967), *Mašinka + Drak sa vracia* (r. K. Skřípský/E. Grečner, 1967/1967), *Bratislavský dóm sv. Martina + Génus* (r. L. Kudelka/Š. Uher, 1970/1969).

10 / NOVEMBER ► 18.45, 20.45**Double Bill**

Cyklus uvedie dva filmy odohrávajúce sa počas jednej intenzívnej noci, ktorá obnaží temné stránky dvoch manželských párov: *Kto sa bojí Virginie Wolfovej?* (r. M. Nichols, 1966) a *Ucho* (r. K. Kachyňa, 1970).

11 / NOVEMBER ► 18.45**Výročia osobností: Martin Scorsese**

Sedemdesiate piate narodeniny amerického režiséra Martina Scorseseho si kino pripomenie filmom *Kto mi to klope na dvere?* (1967).

12 / NOVEMBER ► 18.45**Výročia osobností: Jozef Hanúsek**

Pri príležitosti nedožitých 90. narodenín herca Jozefa Hanúska uvedie kino film *Výlet po Dunaji* (r. J. Lacko, 1962).

13 / NOVEMBER ► 18.45**Kratasy z archívu**

Pásmo nazvané *Sonda do sveta filmu a divadla* uvedie publicistické mesačníky, ktoré sledovali záujmovú a klubovú činnosť, prípravu na povolanie, kultúru, šport, pracovné úspechy aj spoločenské záujmy mládeže. Vo výbere a lektorským úvodom Evy Filovej budú uvedené tituly z rokov 1976 až 1990: *Sonda 4/1976. Mladí – mladým, Sonda 8/1982. Prvé kroky v svetle rámp, Sonda 1/1987. Kiná, Sonda 5/1987. Keď ožije bábka...*, *Sonda 2/1989. Festival Istropolitana, Sonda 9/1990. Pád monopolu.*

14 / 28 / NOVEMBER ► 18.00**Filmový kabinet**

Vzdelávací cyklus o dejinách kinematografie prinesie v novembri dve projekcie: *Nesmrtelný príbeh* (r. O. Welles, 1968), *Proces Jany z Arku* (r. R. Bresson, 1962).

17 / NOVEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Miro Gábor**

Pri príležitosti 55. narodenín kameramana Mira Gábora uvedie kino film *Príbehy obyčajného šialenstva* (r. P. Zelenka, 2005).

19 / 24 / NOVEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Ľubomír Paulovič**

Šesťdesiate piate narodeniny herca Ľubomíra Pauloviča si kino pripomenie filmami *Noční jazdci* (r. M. Hollý, 1981) a *Pásla kone na betóne* (r. Š. Uher, 1982).

20 / NOVEMBER ► 18.15**Výročia: Štefan Orth**

Pri príležitosti stého výročia narodenia režiséra a scenáristu Štefana Ortha premietne kino pásmo filmov z rokov 1959 až 1971.

25 / 26 / NOVEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Pavol Mikulík**

V novembri uplynú 10 rokov od úmrtia herca Pavla Mikulíka, na ktorého kino upozorní filmami *O sláve a tráve* (r. P. Solan, 1984) a *Správca skanzenu* (r. Š. Uher, 1988).

27 / 29 / NOVEMBER ► 18.15**Výročia osobností: Ján Greššo**

Pri príležitosti 65. narodenín herca Jána Grešša premietne kino filmy *Zakázané uvoľnenie* (r. J. Lihosít, 1986) a *V meste plnom dáždnikov* (r. J. Jarábek, 1989).

■ BRATISLAVA – A4 – PRIESTOR SÚČASNEJ KULTÚRY

► www.a4.sk

1 / 2 / 8 / 19 / 26 / NOVEMBER

► 18.00, 19.00, 20.00

Kino inak

Mečiar (r. T. Nvotová), *O tele a duši* (r. I. Enyedi), *Lajka* (r. A. Klímt), *S dedom na mesiac* (r. D. Alræk), *Bars dobrý film* (r. J. Stračina)

19 / 27 / NOVEMBER ► 19.00, 20.00**Zoom Dominic Gagnon**

Veľký bozk na dobrú noc, Rip in Pieces America

■ BRATISLAVA – MESTSKÁ KNIŽNICA – KLARISKÁ 16

► www.mestskakniznica.sk, http://trnka.biz

27 / NOVEMBER ► 13.30**Kino pre nevidiacich a slabozrakých**

Premietanie titulu *Prvá: Magda Husáková Lokvencová* (r. Z. Liová). Po projekcii bude nasledovať beseda s herečkami Evou Rysovou a Evou Landlovou „o režisérke, ktorá bola ich životným prínosom“.

■ KOŠICE – TABAČKA KULTURFABRIK

► www.tabacka.sk

5 / 12 / 14 / 26 / 28 / NOVEMBER ► 19.00**Kino Klub Tabačka**

Vábenie výšok (r. P. Barabáš), *Lajka* (r. A. Klímt), *Nina* (r. J. Lehotský), *Obchod na korze* (r. J. Kadár, E. Klos), *Strnadovi* (r. H. Třeštíková)

7 / NOVEMBER ► 19.00**Filmový kvíz: Special KÉdition****19 / 21 / NOVEMBER ► 19.00****Zaostrené na: Ruben Östlund**

Vyššia moc, Štvorec

■ PREHLIADKY A FESTIVALY NA SLOVENSKU

7 / SEPTEMBER 2017 – FEBRUÁR 2018**Filmová prehliadka Projekt 100** (SLOVENSKO)

► O prehliadke čítajte viac v špeciálnom vydaní Film.sk – Projekt 100. ► www.asfk.sk, www.filmsk.sk

6 – 23 / NOVEMBER**7. Festival slobody** (BRATISLAVA)

► www.festivalslobody.sk

9 – 16 / NOVEMBER**19. Medzinárodný filmový festival****Bratislava** (BRATISLAVA)

► O festivale čítajte viac na strane 8.

► www.bratislavaiff.sk

24 – 28 / NOVEMBER**MittelCinemaFest 2017 – 15. stredo európsky festival talianskeho filmu**

(BRATISLAVA – KINO LUMIÈRE)

Kolekcia deviatich celovečerných filmov: napríklad *Fortunata* (r. S. Castellitto), *Neha* (r. G. Amelio), *The place* (r. P. Genovese).

► www.iibratislava.esteri.it

► **PODUJATIA SLOVENSKEHO FILMU V ZAHRANIČÍ****2 / OKTÓBER – DECEMBER**

Recorrido por Andalucía – putovná prehliadka slovenských filmov, Córdoba, Almería, Granada (ŠPANIELSKO)

Slnko v sieti (r. Š. Uher), *Vtáčkovia, siroty a blázni* (r. J. Jakubisko), *Boxer a smrť* (r. P. Solan), *Ja milujem, ty miluješ* (r. D. Hanák), *Chodník cez Dunaj* (r. M. Luther), krátke filmy z FTF VŠMU

16 / OKTÓBER – 17 / DECEMBER

EU Film Festival, Peking, Čengdu, Šanghaj, Tinan, Šenžen (ČÍNA)

Out (r. Gy. Kristóf), *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland)
► <http://goo.gl>

19 / OKTÓBER – 1 / NOVEMBER

41. MFF Sao Paulo (BRAZÍLIA)

Sloboda (r. J. Speckenbach), *Nina* (r. J. Lehotský)
► <http://41.mostra.org>

26 / OKTÓBER – 5 / NOVEMBER

15. Alice Nella Città – Roma Cinema Fest, Rím (TALIANSKO)

Špina (r. T. Nvotová) ► <http://alice.mymovies.it>

28 / OKTÓBER – 12 / NOVEMBER

Medzinárodný filmový festival pre deti a mládež Zinetxiki Zinemaldia, Bilbao (ŠPANIELSKO)

Chilli (r. M. Mikušová), *Automatina* (r. A. Bolañosová)

1 – 16 / NOVEMBER

31. MFF Leeds (SPOJENÉ KRÁLOVSTVO)

Chilli (r. M. Mikušová) v súťaži World Animation Award

2 – 5 / NOVEMBER

Budapest Classics – Film Marathon, Budapešť (MAĎARSKO)

Dáždnik svätého Petra (r. F. Bán)

3 – 11 / NOVEMBER

Arras Film Festival, Arras (FRANCÚZSKO)

Ružové sny (r. D. Hanák), *Compétition européenne: Čiara* (r. P. Bebjak), *Visions de l'Est: Piata lod'* (r. I. Grófová), *Baba z ladu* (r. B. Sláma) ► www.arrasfilmfestival.com

3 – 23 / NOVEMBER

Taipei Golden Horse Film Festival, Tchaj-pej (TAIWAN)

Čiara (r. P. Bebjak) ► www.goldenhorse.org

5 / NOVEMBER

Filmreihe im Murnau-Filmtheater, Wiesbaden (NEMECKO)

Slnko v sieti (r. Š. Uher)

6 – 12 / NOVEMBER

41. Medzinárodný festival animovaných filmov CINANIMA, Espinho (PORTUGALSKO)

39 týždňov, 6 dní (r. J. Kozuch, B. Šima)
► www.cinanima.pt

7 – 12 / NOVEMBER

27. Filmový festival Cottbus (NEMECKO)

Súťaž Feature film competition: *Out* (r. Gy. Kristóf), *Čiara* (r. P. Bebjak), súťaž Short feature competition: *Atlantída, 2003* (r. M. Blaško), súťaž U18 Youth film competition: *Nina* (r. J. Lehotský). V nesúťažných sekciách festival uvedie aj filmy *Vlk z Královských Vinohrad* (r. J. Němec), *Únos* (r. M. Čengel Solčanská) a *Anjel Pána 2* (r. J. Strach).
► www.filmfestivalcottbus.de

7 – 12 / NOVEMBER

Festival krátkých európskych filmov, Brest (FRANCÚZSKO)

V súťaži *Jozef dnes doma nebude* (r. B. Šlapeta)

8 / NOVEMBER

Francúzska distribučná premiéra filmu Ružové sny (r. D. Hanák), **Paríž** (FRANCÚZSKO)

► www.malavidafilms.com

8 – 12 / NOVEMBER

Noordelijk Film Festival 2017, Leeuwarden (HOLANDSKO)

Sloboda (r. J. Speckenbach)
► <http://noordelijkfilmfestival.nl>

8 – 14 / NOVEMBER

20. Medzinárodný festival detských filmov The Golden Elephant, Hyderabad (INDIA)

Epizóda *Výlet* zo seriálu *Drobci* (r. V. Raýmanová) v sekcii Detský svet
► <http://cfsindia.org>

9 – 13 / NOVEMBER

15. Kinofórum – Short Trips, Varšava (POLSKO)

V súťaži krátkych filmov titul *Atlantída, 2003* (r. M. Blaško) a v prezentačnom bloku VŠMU, ktorý uvedie Katarína Mišíková, snímky *Biely les* (r. M. Prokopová), *Strach* (r. M. Blaško), *Rosso Papavero* (r. M. Smata-

na), *Chronos* (r. M. Kazimír), *Alter* (r. B. Osif), *Zelená vlna* (r. M. Buchelová)

9 – 18 / NOVEMBER

MFF Arava, prírodná rezervácia Ashush (IZRAEL)

Nina (r. J. Lehotský)
► www.aravaff.co.il

9 – 18 / NOVEMBER

16. Festival európskeho filmu CINEDAYS, Skopje (MACEDÓNSKO)

Out (r. Gy. Kristóf)
► cinedays.mk

11 – 18 / NOVEMBER

25. Camerimage, Bydgoszcz (POLSKO)

Hotel Úsvit (r. M. Rumanová)

11 – 26 / NOVEMBER

Filmový festival pre deti El Meu Primer, Barcelona (ŠPANIELSKO)

Rosso Papavero (r. M. Smatana)

11 – 26 / NOVEMBER

Týždeň slovenského filmu v Cine Doré, Madrid (ŠPANIELSKO)

Mila Fog, Biely les, Rodina, základ života (r. M. Prokopová), *O ponožkách a láske* (r. M. Čopíková)

13 – 18 / NOVEMBER

FAMUFEST, Praha (ČESKO)

Out (r. Gy. Kristóf) ako otvárací film
► <http://famufest.cz>

14 – 19 / NOVEMBER

15. festival Ciné en Pays de Fayence, Tourrettes (FRANCÚZSKO)

Rosso Papavero (r. M. Smatana)

15 – 26 / NOVEMBER

IDFA: Medzinárodný festival dokumentárnych filmov Amsterdam (HOLANDSKO)

Svet podľa Daliborka (r. V. Klusák), IDFA Forum: *Okupácia 1968* (r. E. Moskvina, L. Dombrowsky, M. E. Scheidt, M. Szymkow, S. Komandarev)

15 / NOVEMBER 2017 – 30 / JANUÁR 2018

Európsky filmový festival Taiwan, Tchaj-pej (TAIWAN)

Wilsonov (r. T. Mašín)

16 – 19 / NOVEMBER

Medzinárodný festival animácie Xiamen (ČÍNA)

Epizóda *Preteky* zo seriálu *Drobci* (r. V. Raýmanová) v súťaži TV seriálov
► www.cybersousa.org

16 – 30 / NOVEMBER

El Ciclo del Cine Eslovaco – Cine Doré, Madrid (ŠPANIELSKO)

Jánošík (r. J. Siakel)

17 – 26 / NOVEMBER

30. Exground Film Festival, Wiesbaden (NEMECKO)

Špina (r. T. Nvotová)
► <http://exground.com>

17 / NOVEMBER – 3 / DECEMBER

21. filmový festival Black Nights, Tallinn (ESTÓNSKO)

Nina (r. J. Lehotský)
► <http://2017.poff.ee>

18 / NOVEMBER

10. Festival Kinopolska, Paríž (FRANCÚZSKO)

O sestre (r. B. Stiepková) v sekcii krátkych filmov z východnej Európy

19 – 26 / NOVEMBER

Les Rencontres des Cinémas d'Europe Festival, Aubenais (FRANCÚZSKO)

Out (r. Gy. Kristóf)

21 – 30 / NOVEMBER

39. MFF Káhira (EGYPT)

Špina (r. T. Nvotová), *Out* (r. Gy. Kristóf), *Nina* (r. J. Lehotský), *Čiara* (r. P. Bebjak)
► www.ciff.org.eg

23 – 28 / NOVEMBER

Prehliadka Rencontres du cinéma slovaque et de l'Europe centrale, Cran-Gevrier, Annecy (FRANCÚZSKO)

Out (r. Gy. Kristóf) ako otvárací film, *Učiteľka* (r. J. Hřebejk), *Čiara* (r. P. Bebjak), *5 October* (r. M. Kollar), *Ružové sny* (r. D. Hanák)

(REDAKČIA NEZODPOVEDÁ ZA ZMENY V PROGRAME PODUJATÍ!)

► **Zuzana Sotáková**

MFF Bratislava s témou herectva

► Zuzana Sotáková

Počnúc protagonistami nemej éry kinematografie a končiac virtuálnymi hercami v 3D filmoch. Téma 19. ročníka Medzinárodného filmového festivalu Bratislava, ktorý sa bude konať od 9. do 16. 11., sa zameria na filmové herectvo.

„Herectvu sa venujeme v sekcii Lexikón a v časti sprievodného programu, ktorý rozširuje uvažovanie o tejto téme o ďalšie aspekty – o prípravu a vzdelávanie hercov pre film v slovenskom prostredí alebo o nové technológie, ktoré súvisia s premenami herectva v ére CGI a 3D filmov. Vnímanie filmového herectva ako umenia napodobenia, premeny, dokonalého ovládnutia reči tela a mimiky je rozšírené, no poučený divák si s ním nevystačí,“ vysvetľuje programový riaditeľ festivalu Pavel Smejkal. V sekcii Lexikón, ktorá vznikla so zámerom poukázať na aspekty filmovej reči, budú uvedené filmy ako *Chaplin poslíčkom v obchode*, *Frigo stavia dom*, *Električka zvaná Túžba* či *Kate hrá Christine*. Súčasťou Lexikónu bude aj masterclass s technológiami motion-capture a full-body scan.

S herectvom súvisí aj ocenenie za umeleckú výnimočnosť vo svetovej kinematografii, ktoré festival tento rok udelí Jeanovi-Marcovi Barrovi. Herec, ktorý nedávno dokončil nakrúcanie slovenského filmu *Pivnica* (r. I. Vološin), uvedie v sekcii Pocta svoju novinku *Grain* (r. S. Kaplanoğlu). Barr bude zároveň členom poroty súťaže hraných filmov. Spolu s ním budú o víťazoch rozhodovať slovenská producentka Katarína Krnáčová a srbský režisér Bojan Vuletić, ktorého ostatný film *Rekviem za pani J.* otvorí celý festival.

Do porôt súťaží dokumentárnych a krátkych filmov zasadnú napríklad umelecká riaditeľka festivalu MakeDox Petra Seliškar, francúzsky režisér Vincent Dieutre, ruský experimentálny filmár Alexej Dmitrijev či intermediálny umelec András Cséfalvay.

„Po minuloročnom hosťovi Alexovi Rossovi Perrym príde svoju profilovú sekciu uviesť ďalšia hviezda severoamerického nezávislého filmu – Kanadan Denis Côté. Volba tohto svojrázneho režiséra a bývalého filmového kritika s vytetovanými zábermi z *Ejzenštejnových* Desiatich dní, ktoré otriasli svetom

na chrbte, súvisí s našou snahou sprostredkovať domácejmu publiku nové filmové objavy. Denis Côté patrí medzi obľúbencov dramaturgicky odvážnejších filmových festivalov a má na konte ceny z *Locarna* i *Berlína*,“ ozrejmjuje Smejkal. Côté bude mať podobne ako Barr svoj masterclass. Okrem svojich starších snímok, ako sú *Všetko, čo ona chce* alebo *Beštiár*, uvedie kanadský tvorca aj novinku *Tvoja koža, taká jemná*.

Pavel Smejkal odporúča z programu napríklad dokumenty *Bobbi Jene* dánskej režisérky Elviry Lind, *Chuť cementu* Žiada Kalthouma alebo *69 minút z 86 dní* Egila Håskjolda Larsena, no aj ocenený titul z tohtoročného MFF Cannes – film *Paula* v réžii Léonor Seraille.

V programe nebudú chýbať ani slovenské snímky. Komplexnejšie sa im venuje sekcia Made in Slovakia, v ktorej bude uvedený v premiére dokument režisérky Sone Maletzovej *Varga*. „*Keby sme parafrázovali Jamesa Joycea, je to portrét umelca ako starého muža. Marián Varga v ňom bilancuje svoj život a vyrovnáva sa s blížiacim sa koncom. To všetko s humorom seba vlastným*,“ hovorí Smejkal. Domáca filmová klasika bude v sekcii Lexikón. „*Siahli sme po ojedinelom filme Otakara Krivánka Deň náš každodenný..., ktorý som vždy vnímal ako jeden z nenápadných pokladov československého filmu 60. rokov. Prácu s naturščíkmi si vyskúšali mnohí filmári tej doby, no Krivánek s ňou zašiel azda najďalej. Neostali sme len pri zaradení filmu a pátrali sme po skutočnej rodine Ravingerovcov, ktorá v ňom účinkovala. Ak sa všetko podarí, na festivale by sa malo odohrať jedno milé stretnutie*,“ dodáva Smejkal.

MFF Bratislava sa bude konať v kinách Lumière, Mladost a Nostalgiá, ako aj v Gorila.sk Urban Space. V dňoch 15. a 16. 11. zavíta aj mimo Bratislavu, presnejšie do kín Mier v Modre, Záhoran v Malackách a Mier v Senci. ▲

PREMIÉRY

PREMIÉRA: 30. 11. 2017

7 sestier

(*Seven Sisters*, USA/Spojené kráľovstvo/Francúzsko, 2017) DCP 2D, 123 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, AKČNÝ, SCI-FI, DYSTOPICKÝ TRILER

RÉŽIA: Tommy Wirkola **HRAJÚ:** Noomi Rapace, Willem Dafoe, Glenn Close, Marwan Kenzari **DISTRIBÚTOR:** Bontonfilm

Sedem identických sestier žije v utajení v spoločnom byte. V preľudnenom svete roku 2073 totiž platí radikálny zákon o jednom dieťati na rodinu. Aby sa sestry uchránili, pred vonkajším svetom sa prezentujú ako jedna osoba – každá sa tejto identity zhostí na jeden deň v týždni. Jedna zo sestier sa však odrazu stratí.

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Earth: Deň na zázračnej planéte

(*Earth: One Amazing Day*, Spojené kráľovstvo, 2017) DCP 2D, 95 min., MP, ČESKÝ DABING/ČESKÉ TITULKY, DOKUMENTÁRNY FILM, RODINNÝ **RÉŽIA:** Richard Dale, Lixin Fan **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Pokračovanie filmu *Earth* je ďalším dokumentárnym dielom so špeciálnymi hrdinami. Tentoraz s mláďaťom zebry, ktoré sa snaží prekonať rozvodnenú riekou, s pandou, ktorá usmerňuje svojho hravého potomka, s rodinou vorvaňov v ich obľúbenej vertikálnej polohe pri spánku, s leňochmi túžiacimi po láske a s mnohými ďalšími zvieratami.

PREMIÉRA: 9. 11. 2017

Bez lásky

(*Neľubov*, Rusko/Francúzsko, 2017) DCP 2D + blu-ray + DVD, 127 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Andrej Zviagincev **HRAJÚ:** Marjana Spivak, Matvej Novikov, Alexej Rozin, Marina Vasilieva **DISTRIBÚTOR:** Film Europe Media Company

Žeňa a Boris prechádzajú bolestným rozvodom. Obaja si už zariadili nové životy, nevedia však, čo si počať s dvanásťročným synom, ktorého považujú za bremeno. Lenže jedného dňa Aloša zmizne a náhly pocit prázdnoty doženie oboch rodičov nielen k pátraniu po synovi.

► Recenziu filmu čítajte na stranách 28 – 29.

PREMIÉRA: 16. 11. 2017

Fantastická žena

(*Una mujer fantástica*, Čile/Nemecko/Španielsko/USA, 2017) DCP 2D + blu-ray + DVD, 104 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA **RÉŽIA:** Sebastian Lelio **HRAJÚ:** Daniela Vega, Aline Küppenheim, Amparo Noguera **DISTRIBÚTOR:** Film Europe Media Company

Marina je mladá transgenderová servírka s ambíciou byť speváčkou. Orlando je jej o dvadsať rokov starší milenc. Plánujú si spoločnú budúcnosť, no keď Orlando náhle zomrie, Marina je nútená čeliť psychickému a fyzickému nátlaku jeho rodiny, sociálnemu vylúčeniu aj ponižovaniu. Napriek tomu bojuje za svoje práva, snaží sa žiť slobodne a dôstojne ako silná, čestná, prsto fantastická žena.

PREMIÉRA: 9. 11. 2017

DOGG

(*DOGG*, Slovensko, 2017) DCP 2D, 80 min., MN 15, PSYCHOTRILER

RÉŽIA: Slavomír Zrebný, Viliam Csino, Enrik Bistika, Jonáš Karásek **HRAJÚ:** Monika Hilmerová, Peter Oszlík, Judit Bárdos, Laci, Tibor Kišš, Zverina, Boy Wonder, Majo Mitaš, Olívia Csiky-Trnka **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Film *DOGG* spracúva prostredníctvom štyroch poviedok tému strachu. Každý príbeh nakrútil iný režisér – Slavomír Zrebný *Duet*, Viliam Csino poviedku *Opus dei*, Enrik Bistika príspevok *Grassvater* a Jonáš Karásek je režisérom snímky *Game*. A každý z nich ukazuje inú podobu strachu.

► O filme čítajte viac na stranách 14 – 15.

PREMIÉRA: 16. 11. 2017

Justice League

(*Justice League*, USA, 2017) DCP 2D + DCP 3D + IMAX 3D, 120 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, AKČNÝ, FANTAZIJNÝ, DRÁMA **RÉŽIA:** Zack Snyder **HRAJÚ:** Ben Affleck, Gal Gadot, Robin Wright, Jason Momoa, Connie Nielsen, Amy Adams, Amber Heard **DISTRIBÚTOR:** Continental film

Batman, Wonder Woman, Aquaman, Cyborg a Flash sa spoja v boji o ochranu planéty pred útokom obrovských rozmerov.

PREMIÉRA: 30. 11. 2017

Kožená tvár

(**Leatherface**, USA, 2017) DCP 2D, 90 min., MN 18, SLOVENSKÉ TITULKY, HOROR
RÉŽIA: Alexandre Bustillo, Julien Maury
HRAJÚ: Finn Jones, Stephen Dorff, Nicole Andrews
DISTRIBÚTOR: Forum Film

V Texase zomrela pred rokmi za záhadných okolností dcéra miestneho šerifa. Hlavným podozrivým z jej vraždy bol najmladší syn rodiny Sawyerovcov. Hoci sa jeho vinu nikdy nepodarilo v plnej miere dokázať, prípad sa uzavrel jeho hospitalizáciou na psychiatrii. O desať rokov neskôr Sawyer unesie mladú zdravotnú sestru a vydáva sa na cestu plnú násilia.

PREMIÉRA: 23. 11. 2017

Kým nás svadba nerozdelí

(**Le sens de la fête**, Francúzsko, 2017) DCP 2D + DVD + MP4, 115 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, KOMÉDIA
RÉŽIA: Olivier Nakache, Eric Toledano
HRAJÚ: Jean-Pierre Bacri, Jean-Paul Rouve, Gilles Lellouche, Suzanne Clément
DISTRIBÚTOR: ASFK

Komédia o luxusnej svadbe na francúzskom zámku zo 17. storočia, na ktorej sa pokazí snáď všetko. Postará sa o to najmä svadobná agentúra, keď zaangažuje fotografa, ktorého zaujíma skôr pohostenie ako fotografovanie, zoženie nepatričnú náhradu za kapelu a pripoja sa aj ďalšie prešľapy.

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Lajka – Projekt 100

(**Lajka**, Česko, 2017) DCP 2D + blu-ray, 87 min., MP 12, ANIMOVANÝ BÁBKOVÝ SCI-FI MUZIKÁL
RÉŽIA: Aurel Klimt
DISTRIBÚTOR: ASFK

Sučka Lajka žije na periférii ruského veľkomesta a nemá to ľahké. Po odchytení ju však preškolia na priekopnícku kozmonautiky. Lajku nasleduje do vesmíru množstvo ďalších zvierat, ktoré začnú obývať vzdialenú planétu. Lenže po dlhej dobe harmonického spoluzitia s miestnymi živočíchmi k nim doputujú aj dvaja ľudskí kozmonauti...

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Neprijemná pravda 2

(**An Inconvenient Sequel: Truth to Power**, USA, 2017) DCP 2D, 100 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DOKUMENTÁRNY FILM
RÉŽIA: Bonni Cohen, Jon Shenk
DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Dokument sleduje úsilie riešiť klimatické zmeny a pokusy Ala Gora presvedčiť vládnych lídrov o investíciách do obnoviteľných zdrojov energie, čo vyvrcholí podpísaním Parížskej dohody o klíme v roku 2016.

PREMIÉRA: 9. 11. 2017

Obchod na korze – Projekt 100

(**Obchod na korze**, Československo, 1965) DCP 2D, 128 min., MN 15, DRÁMA
RÉŽIA: Ján Kadár, Elmar Klos
HRAJÚ: Ida Kamiňska, Jozef Kroner, František Zvarík, Hana Slivková, Martin Hollý st., Martin Gregor
DISTRIBÚTOR: ASFK

Komorný príbeh stolára, ktorému jeho švagor, miestny veliteľ Hlinkovej gardy, ponúkne v rámci arizácie galantériu starej Židovky. Tono Brtko sa tak ocitá medzi dvoma svetmi – čistým, nedotknutelným svetom nedoslýchavej Židovky Rozálie Lautmanovej a tvrdou realitou vojnového slovenského štátu.

PREMIÉRA: 30. 11. 2017

Paddington 2

(**Paddington 2**, Spojené kráľovstvo/Francúzsko, 2017) DCP 2D, 99 min., MP, SLOVENSKÝ DABING/MAĎARSKÝ DABING, RODINNÝ
RÉŽIA: Paul King
HRAJÚ: Hugh Grant, Brendan Gleeson, Sally Hawkins, Ben Whishaw, Jim Broadbent, Julie Walters
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Paddingtonova teta Lucy bude mať sto rokov a Paddington pre ňu musí nájsť nejaký skvelý darček. Pri jeho hľadaní zabľudí aj do starožitníctva pána Grubera, kde objaví nádhernú rozkladacu knihu. Je však drahá, preto si musí najskôr zarobiť peniaze pomocnými prácami. Kniha však napocny zmizne a je na Paddingtonovi a Brownovcoch, aby odhalili zlodēja.

PREMIÉRA: 23. 11. 2017

Matky rebelky: Šťastné a veselé

(**A Bad Moms Christmas**, USA, 2017) DCP 2D, 116 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY/MAĎARSKÝ DABING, KOMÉDIA
RÉŽIA: Jon Lucas, Scott Moore
HRAJÚ: Mila Kunis, Kristen Bell, Kathryn Hahn, Christine Baranski, Susan Sarandon
DISTRIBÚTOR: Forum Film

Blížia sa Vianoce a tri matky rebelky majú už dosť upratovania, varenia, vyzdobovania a zháňania perfektných darčiekov pre celú rodinu. Preto sa vzbúria a rozhodnú, že tento rok si Vianoce konečne poriadne užijú aj ony. Akurát netušia, že čoskoro sa ohlásia hostia – ich vlastné matky...

PREMIÉRA: 30. 11. 2017

Nádyh pre lásku

(**Breathe**, Spojené kráľovstvo, 2017) DCP 2D, 117 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, ROMANTICKÝ, ŽIVOTOPISNÝ
RÉŽIA: Andy Serkis
HRAJÚ: Andrew Garfield, Claire Foy, Diana Rigg, Dean-Charles Chapman
DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Príbeh založený na skutočných udalostiach rozpráva o sympatickom mužovi s dobrodružnou povahou, ktorý sa stane priekopníkom pomoci zdravotne postihnutým po tom, čo vo veku 28 rokov ochrne od krku dole a zistí, že mu zostávajú len tri mesiace života.

PREMIÉRA: 9. 11. 2017

Najsledovanejší

(**Nejsledovanejší**, Česko, 2017) DCP 2D, 91 min., MP 12, ČESKY, DOKUMENTÁRNY FILM
RÉŽIA: Jiri Sádek
ŮČINKUJÚ: Pedro, Shopaholic Nicol, Kovy, Gabrielle Hecl, A Cup of Style
DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Dokument poodhaľuje tajomstvá úspechov youtuberov a nahliada do ich každodenných životov, ktoré si držia mimo kamery. Prináša názory všetkých, ktorých sa sledovanie a vytváranie videí na YouTube dotýka – rodičov, marketingových špecialistov, sociológov, psychologov a samotných divákov.

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Príšerákovci

(**Happy Family**, Nemecko/Spojené kráľovstvo, 2017) DCP 2D + DCP 3D, 96 min., MP, SLOVENSKÝ DABING, ANIMOVANÝ, RODINNÝ, KOMÉDIA
RÉŽIA: Holger Tappe
DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

Wishbonovci nie sú práve najšťastnejšia rodinka, každý jej člen sa trápi s nejakým problémom. Väčšie starosti však nastanú, keď si mamu Emmu vyhladiadne za svoju budúcu partnerku samotný Dracula. Pošle za ňou čarodajnicu, aby ju premenila na upírku, no tá zakľaje aj otca Franka, dcéru Fay a syna Maxa...

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Sedliacky rozum

(**Selský rozum**, Česko, 2017) DCP 2D + blu-ray, 73 min., MP 12, ČESKY, DOKUMENTÁRNY FILM
RÉŽIA: Zuzana Piussi, Vít Janeček
DISTRIBÚTOR: Ultrafilm

Trojočný zber filmového materiálu o fungovaní poľnohospodárstva na českom vidieku viedol autorov k tomu, aby sa zamerali na rolu Andreja Babiša, na štýl a následky jeho podnikania aj politických aktivít, ktoré sa stávajú jedným z najurčujúcejších faktorov v českom (nielen) podnikateľskom prostredí.

PREMIÉRA: 9. 11. 2017

Suburbicon: Temné predmestie

(**Suburbicon**, USA, 2017) DCP 2D, 104 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY, KRIMIKOMÉDIA
RÉŽIA: George Clooney
HRAJÚ: Matt Damon, Julianne Moore, Noah Jupe
DISTRIBÚTOR: Magic Box Slovakia

V slnečnej atmosfére stredoamerického mestečka 50. rokov minulého storočia sa ľahko prejavujú tie najlepšie aj najhoršie ľudské vlastnosti. Život jednej navonok dokonalej rodiny obráti naruby vlámanie do jej domu, ktoré spustí reťaz podozrievania, vydiereania, pomsty a zrady.

PREMIÉRA: 23. 11. 2017

Svet podľa Daliborka

(*Svět podle Daliborka*, Česko/Slovensko/ Spojené kráľovstvo, 2017) DCP 2D + blu-ray + DVD, 90 min., MP 12, ČESKY, DOKUMENTÁRNÝ FILM

RÉŽIA: Vít Klusák **DISTRIBÚTOR:** Bontonfilm

Filmový portrét autentického českého neonacistu z Prostějova. Režisér Vít Klusák a filmový štáb ho s jeho najbližšou rodinou a známymi sledujú dva roky.

► O filme čítajte viac na strane 16.

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Thor: Ragnarok

(*Thor: Ragnarok*, USA, 2017) DCP 2D + 3D + 4D + IMAX 3D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, DOBRODRUŽNÝ, AKČNÝ, FANTASY

RÉŽIA: Taika Waititi **HRAJÚ:** Chris Hemsworth, Tom Hiddleston, Cate Blanchett, Idris Elba, Jeff Goldblum, Tessa Thompson, Karl Urban, Mark Ruffalo, Anthony Hopkins

DISTRIBÚTOR: Saturn Entertainment

Thor je uväznený na opačnom konci vesmíru bez svojho mocného kladiva a je nútený pustiť sa do pretekov s časom, aby sa včas vrátil do Asgardu a zastavil skazu svojho domova Ragnarok, ktorú sa snaží rozpútať mocný nepriateľ Hela. Predtým však musí prežiť drsnú gladiátorskú súťaž, kde sa ocitá tvárou v tvár Hulkovi.

PREMIÉRA: 9. 11. 2017

Vražda v Orient exprese

(*Murder on the Orient Express*, USA, 2017) DCP 2D, MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, KRIMI/DRÁMA/MYSTERIÓZNY

RÉŽIA: Kenneth Branagh **HRAJÚ:** K. Branagh, Penélope Cruz, Willem Dafoe, Judi Dench, Johnny Depp, Michele Pfeiffer, Daisy Ridley, Josh Gad, Tom Bateman

DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Príbeh trinástich cudzincov, ktorí pre snehové záveje uviaznu v luxusnom vlaku. Každý z nich je podozrivý zo záhadnej vraždy. Našťastie, jedným z cestujúcich je slávny belgický detektív Hercule Poirot. O najnovšie spracovanie známej detektívky Agathy Christie sa postaral režisér Kenneth Branagh.

PREMIÉRA: 16. 11. 2017

Wind River

(*Wind River*, USA, 2017) DCP 2D, 107 min., MN 15, SLOVENSKÉ TITULKY, MYSTERIÓZNY KRIMIRILER

RÉŽIA: Taylor Sheridan **HRAJÚ:** Jeremy Renner, Elizabeth Olsen, Graham Greene

DISTRIBÚTOR: Bontonfilm

Stopár Cory Lambert objaví uprostred puste zasneženej krajiny Wyomingu telo mŕtveho indiánskeho dievčaťa. Vyšetrenie sa ujme novovymenovaná agentka FBI Jane Banner, ale vôbec nie je pripravená na drsné podnebie, ktoré tam panuje. Na pomoc si preto prizve Coryho.

PREMIÉRA: 30. 11. 2017

Zabitie posvätného jeleňa

(*The Killing of a Sacred Deer*, Spojené kráľovstvo/Írsko, 2017) DCP 2D + blu-ray + DVD, 119 min., MN 15, ČESKÉ TITULKY,

DRÁMA/HOROR/MYSTERIÓZNY

RÉŽIA: Jorgos Lanthimos **HRAJÚ:** Colin Farrell, Nicole Kidman, Barry Keoghan, Alicia Silverstone

DISTRIBÚTOR: Film Europe Media Company

Steven Murphy je úspešný kardiochirurg, ktorý žije zdanlivo pokojný život v luxusnej vile s krásnou ženou a dvomi deťmi. Prečo však po práci vyhadáva spoločnosť čudáckeho tínedžera Martina a snaží sa mu dávať otcovské rady? Prečo sa Martin stále viac vteiera do Stevenovej rodiny? A odkiaľ sa berú tragické udalosti, ktoré premenia život Murphyovcov na úplné peklo?

PREMIÉRA: 16. 11. 2017

Zahradníctvo: Nápadník

(*Zahradnictví: Nápadník*, Česko/Slovensko/ Poľsko, 2017) DCP 2D, 113 min., MP 12, ČESKY, TRAGIKOMÉDIA

RÉŽIA: Jan Hřebejk **HRAJÚ:** Anna Fialová, Ivan Lupták, Tereza Hladíková, Aňa Geislerová, Martin Finger, Filip Březina, Gabriela Míčová

DISTRIBÚTOR: Forum Film

Posledný diel filmovej trilógie Jana Hřebejka a Petra Jarchovského sa odohráva na sklonku 50. rokov minulého storočia. Je to príbeh mileneckej lásky a rozpráva aj o tichej vojne medzi rodičmi a ich deťmi.

► O filme čítajte viac na strane 17.

PREMIÉRA: 2. 11. 2017

Všetko najhoršie

(*Happy Death Day*, USA, 2017) DCP 2D, 96 min., MP 12, SLOVENSKÉ TITULKY, HOROR

RÉŽIA: Christopher Landon

HRAJÚ: Jessica Rothe, Israel Broussard, Ruby Modine, Rachel Matthews

DISTRIBÚTOR: CinemArt SK

Vysokoškolačka Tree uviazne v časovej slučke a prežíva dookola ten istý deň, ktorý sa vždy končí jej vraždou. Nezostáva jej nič iné, len vypátrať svojho vraha skôr, ako ju zase zabije.

Vyhlásia laureátov ceny Kamera 2017

Do súťaže o najlepší kameramanský výkon, ktorú už po ôsmy raz vyhlásila Asociácia slovenských kameramanov (ASK), sa prihlásilo 98 diel, ktoré vznikli za ostatné dva roky. O laureátoch v šiestich kategóriách – hraná filmová tvorba, televízny seriál, dokumentárny film, krátky film, reklama a videoklip a študentský film – rozhodne päťčlená porota v zložení Dodo Šimončíč, Vladimír Holloš, Richard Žolko, Roman Varga a Eva Križková. Členovia ASK udelia aj dve ceny mimo súťaže, konkrétne Cenu za technologický prístup a Cenu za celoživotné dielo. Slávnostné udeľovanie cien sa uskutoční 29. 11. v Kine Lumière v Bratislave. Zmyslom súťaže Kamera je podľa prezidenta ASK Norberta Hudeca upozorniť na tvorbu slovenských kameramanov, povýšiť ju na prehladku ocenených prác a poskytnúť príležitosť na odborné diskusie aj menej formálne stretnutia. Štatút zároveň umožňuje prihlásiť aj dielo, ktoré vzniklo mimo Slovenska či bez slovenského produkčného vkladu, alebo diela autorov iných národností, pokiaľ majú na Slovensku trvalý pobyt.

► ZS

Chystá sa programovací seminár ASFK

Jesenný programovací seminár zástupcov filmových klubov registrovaných v Asociácii slovenských filmových klubov sa uskutoční od 24. do 26. 11. v kine Tatran v Poprade. Kinári si na seminári vypočujú prezentácie troch vybraných filmových klubov, ktoré osvetlia ich fungovanie, technológie a zvolenú formu propagácie, čo môže byť inšpiratívne pre ostatných účastníkov. V tomto type prezentácií sa plánuje pokračovať aj v nasledujúcich rokoch, aby sa postupne predstavili všetky kluby na Slovensku. Počas seminára sa uskutoční valné zhromaždenie ASFK a chýbať nebudú ani odborné prednášky, tentoraz napríklad na tému schémy podpornej činnosti Audiovizuálneho fondu na rok 2018, o ktorej bude hovoriť riaditeľ fondu Martin Šmatlák. Samozrejme, premietnu sa aj filmy, ktoré sa ešte len chystajú do kinodistribúcie. Sú medzi nimi tituly *Mesiac Jupitera* (r. K. Mundruczó), *Odnikial'* (r. F. Akin), *Dvojité milenc* (r. F. Ozon) a niekoľko ďalších. Tieto projekcie budú prístupné aj pre verejnosť.

► Martina Paštéková

PREMIÉRA: 30. 11. 2017

Život za život

(*Réparer les vivants*, Francúzsko, 2016) DCP 2D + blu-ray + DVD + MP4, 104 min., MP 12, ČESKÉ TITULKY, DRÁMA

RÉŽIA: Katell Quillévéré **HRAJÚ:** Tahar Rahim, Emmanuelle Seigner, Anne Dorval, Bouli Lanners, Kool Shen, Monia Chokri

DISTRIBÚTOR: ASFK

Všetko sa začína v noci pri troch mladých surfigstoch na búrlivom mori. O niekoľko hodín neskôr dochádza k nehode a jeden z nich, Simon, skončí v nemocnici v Le Havre; zdá sa, že má len mizivú šancu na prežitie. Medzitým v Paríži čaká žena na transplantáciu orgánu...

► zs, miro, dan

Režisér Jonáš Karásek pri nakrúcaní poviedky Game. • FOTO: AZYL Production/Slavo Uhrin

Strach na štyri – DOGG

► Zuzana Sotáková

Kto vraví, že sa nebojí, klame. Štyri poviedky, ktoré pracujú s jednou z najčastejších emócií. Štyria režiséri a štyria kameramani vytvorili ilúziu napätia v samostatných príbehoch. Chcú sprostredkovať strach z viditeľného aj neviditeľného a jeho schopnosť naberať stále nové podoby. Poviedkový film sa volá *DOGG*.

„Jednotlivé poviedky sú veľmi rozdielne aj vo výbere žánru,“ hovorí producent filmu Maroš Hečko zo spoločnosti AZYL Production. „Slavomír Zrebný urobil psychologickú drámu *Duet*, Viliam Csino paródiu hororu s komediálnymi prvkami *Opus dei*, Enrik Bistika silne štylizovanú parodickú gangsterku z východného Slovenska *Grassvater* a Jonáš Karásek dokonca dystopické sci-fi *Game*. Každý režisér má iné tempo rozprávania – začíname pomaly, aby sme to v poslednej poviedke roztočili ako na kolotoči. *DOGG* je taká malá vizuálna jazda.“

Režisér Jonáš Karásek vysvetľuje, že vo svojej poviedke *Game* vníma tému strachu na dvoch úrovniach. „Na tej základnej sledujeme príbeh jednotlivca, ktorý sa bez svojho pričinenia stáva súčasťou

zvrátenej televíznej šou, kde mu ide o krk. Tu pracujeme s úplne bazálnou podobou strachu, keď sa človek bojí o holý život. Pre diváka je však príbeh zámerne odemocionalizovaný, o hlavnom hrdinovi nič nevie, preto jeho trápenie veľmi neprežíva. Týmto zbavením sa hlbších emócií som sa chcel priblížiť duševnému stavu, v akom sa nachádza súčasný divák ľubovoľnej reality šou v televízii – je bežne konfrontovaný s drámami reálnych ľudí, no bez väčšieho emocionálneho záchvevu,“ ozrejmuje Karásek. „Práve tento moment otupenosti v kombinácii so stále sa posúvajúcou hranicou akceptácie vulgárnosti, sexizmu a v našom prípade hlavne násilia v mene nikdy sa nekončiaceho boja o vyššiu sledovanosť je niečo, čo podľa mňa vzbudzuje isté

obavy, až strach. Preto je náš príbeh hyperbolickou predikciou toho, do čoho by sa mohli podobné šou v budúcnosti transformovať, aby boli schopné zaujať senzory ďalších generácií divákov, presýtené podnetmi.“ Hlavnú postavu príbehu *Game* stvárnil Marián Mitaš.

Slavomír Zrebný v poviedke *Duet* konfrontuje publikum s aktuálnou hrozbou narastajúceho terorizmu. Violončelстка Elena (Monika Hilmerová) sa po traumatickom zážitku vracia domov, no tam sa vytúženého pokoja nedočká. „Zadanie bolo nakrútiť krátky film na tému strach. Ľudí v kine sme však nechceli strašiť ani šokovať. Rozhodli sme sa hľadať hlbší, vnútorný strach, ktorý je dnes v spoločnosti prítomný. Konkrétne strach, ktorý vychádza aj z čoraz častejších teroristických útokov. Ani nie emóciu, ale skôr atmosféru strachu sme sa snažili evokovať práve týmto kontextom,“ hovorí Zrebný. „Premýšľali sme, ako sa tento strach rodí, ako mení naše správanie a najmä ako sa dá od neho oslobodiť. Strach je niečo, čo spúta a paralyzuje. Podstatné je nedať sa ním ovládnuť. Niekedy sa od strachu oslobodíme práve tým, že nájdeme odvahu vystaviť sa tomu, čoho sa bojíme. To sme sa snažili zachytiť aj vo filme.“

Opus dei Vili Csina sleduje mladú zamilovanú dvojicu, ktorá si chcela v dome starého otca založiť rodinu, lenže pod vplyvom zvláštnych okolností sa ich plánovaná idyla zvrtna na desivú nočnú moru. A Enrik Bistika vo filme *Grassvater* zavedie diváka do bizarného i šokujúceho sveta narkomafie. „Zobrazujeme strach z každodennej reality, ktorému prepadli konzumenti drog. Dávka ráno, naobed,

večer. Chlieb náš každodenný. K Bohu sa modlia, len keď cítia problém. Každý deň prežívajú v seba-klame, že je všetko v poriadku. Pokazené zuby ich už nebolia, hnilobný smrad cítia len ľudia, ktorí sa s nimi dali omylom do reči. Medzi sebou sa radšej nerozprávajú,“ vysvetľuje Bistika.

Nakrúcalo sa na viacerých miestach, v prípade poviedok *Game* a *Grassvater* aj v zahraničí – na Filipínach, vo Viedni, v Španielsku či v Japonsku. A podľa tvorcov je práve vizuálna stránka filmov veľmi dôležitá. Maroš Hečko podčiarkuje význam kameramanskej práce pre vytvorenie atmosféry jednotlivých príbehov. K trom poviedkam vznikol režisérsko-kameramanský tandem, iba Enrik Bistika mal na starosti réžiu i kameru (a strih). Za kamerou pri ďalších poviedkach stáli Timotej Križka, Martin Žiaran a Tomáš Juríček.

Maroš Hečko vidí jedinečnosť tohto filmového projektu najmä v tom, že možnosť povedať svoj názor a ukázať svoje schopnosti dostali mladí autori. „AZYL hľadá talentovaných debutantov; týmto projektom som s nimi chcel vytvoriť väzbu a skúsiť spoluprácu na menšej ploche. Ak sa to z oboch strán osvedčí, môže sa začať pracovať aj na celovečernom projekte. S Jonášom Karáskom to už máme za sebou.“ Myšlienka projektu o strachu vznikla ešte v roku 2011, no pre nedostatok financií sa ho podarilo dokončiť až teraz. Má to byť prvý diel zamýšľanej trilógie. „Ak sa to podarí, bude aj *Smiech a Plač*. A vždy s inými režisérmi. Táto trilógia má dať príležitosť úplne neznámym tvorcom,“ dodáva producent. ▲

DOGG (r. Slavomír Zrebný, Viliam Csino, Enrik Bistika, Jonáš Karásek; Slovensko, 2017)

▪ CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 200 000 eur (podpora Audiovizuálneho fondu: 75 000 eur) ▪ DISTRIBUČNÉ NOSTIČE: DCP

▪ FOTO: AZYL Production

Portrét nežného neonacistu

► Zuzana Sotáková

Od svojho uvedenia vyvoláva rozporuplné reakcie a publikum rozsekáva na dva tábory. Dokument *Svet podľa Daliborka* režiséra Víta Klusáka, ktorý je slovenskou minoritnou koprodukciou, uvedú tento mesiac aj tunajšie kiná.

„Na internete som narazil na video, v ktorom ktosi predvádzal svoj nový vystreľovací obušk. Najprv mu nešiel vystreliť, potom zase zložiť. Divákovi s vážnou tvárou upozornil, že protivníka neradno biť do hlavy, pretože by ho mohli zabiť. Pôsobilo to ako dokonalá paródia, ale pritom znepokojivá. Myslel som si, že je to herec, ale nebol. Po krátkom pátraní som sa preklíkal do YouTube kanála a tam som objavil stovky starších videí. Prepadol som sa do jeho sveta,“ opisuje Vít Klusák moment, keď objavil protagonistu svojho najnovšieho filmu. Než sa s ním však stretol a presvedčil ho, aby s ním išiel do nakrúcania, musel zájsť do nejednej prostějovskej krčmy a obísť viacero panelákov.

Tridsaťsedemročný Dalibor K. má navonok život ako mnohí iní – pracuje ako lakovač, žije s matkou, pohybuje sa v kruhu stereotypov. Od mnohých sa však odlišuje tvorbou amatérskych videí, písaním poézie aj maľovaním. A ešte tým, že je neonacista. Neznáša Rómov, Židov, homosexuálov, utečencov či Angelu Merkelovú. „Keď sa na to pozeráme teraz, z brehu hotového filmu, vyzereá to, akoby sme vedeli, ako sú karty rozdane. Ale my sme na začiatku mali iba Dalibora. Jeho mama nebola veľmi ochotná vystupovať, váhala až do chvíle, keď sa počas natáčania zoznámila cez facebook so Slovákom, ktorý vstúpil do dverí s vyhlásením, že by z Cigánov urobil asfalt. Tak sme vedeli, že máme rasistov dvoch až troch. A Dalibor si v reakcii na to, že ho mama zradí-

la a priviedla si domov chlapa, začal rýchlo hľadať na facebooku partnerku. Začínali sme jedným poetickým nácom a nakoniec sme tam mali štyri figúry,“ povedal počas tohtoročného MFF Karlove Vary Vít Klusák. Uvedenie filmu na tomto aj iných festivaloch sprevádzali živé diskusie a polemiky, do akej miery je jeho dokument zinscenovaný a či sú niektoré scény vyslovene zahrané. „Svet podľa Daliborka je autentický v tom, že všetky postavy sú autentické, ich vzťahy sú autentické, vystupujú samy za seba, hovoria svoje názory, nikto im nič nekladal do úst, vystupujú vo svojom oblečení, vo svojom byte a všetky situácie vychádzali z toho, čo tieto postavy skutočne zažívajú. Takže keď Dalibor vo filme nakrúca, ako v kuchyni podrezáva matke krk, je to rekonštrukcia videa, ktoré som našiel na jeho YouTube kanáli,“ reaguje režisér. Podľa neho je *Svet podľa Daliborka* jeho prvý film, v ktorom sa mu podarilo prísť k postave bližšie.

Dokument sa nakrúcal 45 dní v rozpätí dvoch rokov. Podľa tvorcov však nie je portrétom len jedného neonacistu. „Svet podľa Daliborka ukazuje, že s nenávisťnými postojmi súhlasia jeho kolegovia, spolužiaci, kamaráti i najbližší. Našou neskromnou ambíciou je cez Dalibora nahliadnuť do hláv a srdiec tisícok ľudí, ktorí svoj svetonázor podriadili nenávisťnému strachu z inakosti, ukázať, z akého podhubia sa rodí novodobá vlna rasizmu a neznášanlivosti.“ ▲

Svet podľa Daliborka (Svět podle Daliborka, r. Vít Klusák, Česko/Slovensko/Spojené kráľovstvo, 2017)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 250 000 eur (podpora Audiovizuálneho fondu: 20 000 eur) • DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP, DVD, blu-ray

Rozpor medzi generáciami

► Zuzana Sotáková

Filmová trilógia autorskej dvojice Jan Hřebejk a Petr Jarchovský *Záhradníctvo* sa uzatvára. Tento mesiac vstupuje do kín jej posledná kapitola *Nápadník*.

Kým prvý film *Rodinný přítel* bol melodramatickým príbehom a prostredná časť *Dezertér* drámou, záverečný diel *Nápadník* je svižnou romantickou komédiou. „Končíme teda smiechom,“ vyjadril sa scenárista Petr Jarchovský, ktorý sa na obsahly príbeh inšpiroval rodinnými historkami. „Verím, že ide o zaujímavú komponovanú trilógiu. Sú to filmy, ktoré na seba voľne nadväzujú, ale obstoja aj samostatne. Pokiaľ však diváci uvidia všetky filmy, dostanú celkový panoramatický obraz, dojem, aký máte napríklad po prečítaní románu. Myslím, že mnoho divákov má rado rodinné ságy,“ vysvetlil Jarchovský. „Zaujímavosťou je, že každý z nich je v trochu inom žánri. Pohybujeme sa od vojnovnej melodrámy cez drámu rokov 1947 a 1948 v období februárového prevratu až po komédiu z konca 50. rokov. Myslím si, že v tom vojnovom a povojnovom príbehu je dosť humoru. Zároveň je aj dosť smutných a dojemných momentov v tretej, komediálnej časti. Je to vlastne taký návrat k filmu Musíme si pomáhať a potom k Pelíškom,“ opísal pre Českú televíziu režisér Jan Hřebejk.

Dej posledného filmu *Nápadník* je zasadený na úplný koniec 50. rokov. Je to predovšetkým príbeh mileneckej lásky, ale rozpráva aj o zápase medzi rodičmi a ich deťmi, poznamenanými vojnovou a komunistickým prevratom. S tragikomickým nadhľadom vykresluje ostrú zlomovú líniu medzi predvojnovou a povojnovou generáciou. Tie konfrontačné zrážky vychádzajú z odlišných životných skúseností rodi-

čov a ich detí. Každá generácia má svoju vlastnú predstavu o šťastí a isté je, že cestu k nemu si musí nájsť sama. „Je to príbeh obyčajných ľudí a rodiny, ktorí na pozadí veľkých historických udalostí, ako sú vojna či diktatúra komunistického režimu, dokážu držať pospolu a navzájom si pomáhajú. Prežívajú svoje vnútorné životné drámy, veľké i malé, čo je, myslím si, presne to, čo by sa divákovi mohlo páčiť, pretože najlepšie sa stotožňuje s konkrétnym osudom nejakého človeka. Navyše na takej rozsiahlej ploche – od roku 1939 do roku 1959,“ povedal herec Martin Finger, ktorý v *Záhradníctve* stvárnil jednu z hlavných postáv – Jindřicha Rohna.

Nakrúcanie trilógie, ktoré trvalo pol roka, si podľa jej tvorcov vyžiadalo veľa sústredenia. Aj preto, že sa všetky snímky točili naraz. „Než sa začalo nakrúcať, strávil som veľa času skúmaním fotografií z čias, v ktorých sa naše tri filmy odohrávajú. Chcel som vytvoriť autentickú vizuálnu stránku každého filmu, aby diváci mali pocit, že tak trochu cestujú v čase,“ vysvetľuje kameraman Bartek Cierlica. „Strávil som nekonečné hodiny diskusiami o svojich nápadoch s Janom Hřebejkom až do okamihu, keď sme si obaja boli istí víziou, ktorú sme pre túto trilógiu nastavili. Chcel som s každým filmom dosiahnuť jemnú zmenu nálad. To je aj dôvod, prečo som strávil veľa času testovaním farebných úprav, než sa nakrúcanie vôbec začalo.“ ▲

Záhradníctvo: Nápadník (Zahradnictví: Nápadník, r. Jan Hřebejk, Česko/Slovensko/Polsko, 2017)

• CELKOVÝ ROZPOČET FILMU: 1 460 292 eur (podpora RTVS: 80 000 eur) • DISTRIBUČNÉ NOSIČE: DCP

Upravené pravidlá na podporu návštevnosti slovenských filmov

► Daniel Bernát

V rubrike Myslím si ponúkame pohľad predsedu Združenia prevádzkovateľov kín na skúsenosti kinárov s programom Audiovizuálneho fondu Podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel. Tento program je totiž do veľkej miery určený práve pre nich. A aktuálne v ňom došlo k niekoľkým úpravám, ktoré budú platiť pre budúcoročných žiadateľov o dotáciu.

„Základným zámerom bolo reagovať na trend výrazného nárastu návštevnosti slovenských filmov v kinách v roku 2017 a zároveň zachovať systém podpory v jeho primárnom nastavení,“ komentuje úpravy v nastavení programu Podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel riaditeľ Audiovizuálneho fondu Martin Šmatlák. Doteraz boli základné podmienky určené tak, že žiadatelia dostávali spätnú dotáciu 1 euro za každú predanú vstupenku na slovenský film, pokiaľ za kalendárny rok premietli viac ako 50 percent z celkového počtu premietaných slovenských novínok. Tohtoročná návštevnosť slovenských filmov je však rekordne vysoká, a tak sa kritériá programu na rok 2018 menia aj na základe toho, aký divácky úspech zaznamenali konkrétne snímky. Ak pôjde o film s celkovou návštevnosťou do 100 000 divákov, môže žiadateľ získať za každú predanú vstupenku na audiovizuálne predstavenie takéhoto titulu 1 euro. Ak však pôjde o titul s návštevnosťou nad 100 000 divákov, bude to len 50 centov za každú vstupenku. Čo sa týka údajov o návštevnosti, do úvahy sa budú brať výsledky filmu od jeho distribučnej premiéry do 25. 2. 2018. Kino bude môcť žiadať o spätnú dotáciu za projekcie slovenských filmov uskutočnené od 1. 1. do 31. 12. 2017. A tento rok prekročili návštevnosť 100 000 divákov už štyri domáce tituly: *Všetko alebo nič* (r. M. Ferencová), ktorý má najlepšie výsledky, *Čiara* (r. P. Bebjak), *Únos* (r. Mariana Čengel Solčanská) a *Cuky Luky film* (r. K. Janák). Prvé dva tituly dokonca prekonalí v návštevnosti hranicu 300 000 divákov.

V programe došlo aj k úprave kritéria o podiele uvádzaných premiérových slovenských filmov, ktorý bude nastavený odlišne pre kiná s premietacou

technológiou D-cinema a s technológiou E-cinema. V prvom prípade je povinnosťou žiadateľa o dotáciu premietnuť viac ako 50 percent slovenských filmov s distribučnou premiérou alebo obnovenou premiérou v roku 2017, v druhom prípade je tento podiel stanovený na 25 percent. K žiadosti o poskytnutie dotácie musí žiadateľ uviesť aj auditovaný údaj o počte predaných vstupeniiek na každé slovenské kinematografické dielo, ktoré je súčasťou žiadosti. Tieto údaje musí potvrdiť Únia filmových distribútorov SR (ÚFD) a zároveň musia byť uvedené v jej informačnom systéme. Ďalšie podrobnosti o podmienkach programu Podpora návštevnosti slovenských kinematografických diel sú na internetovej stránke fondu www.avf.sk.

Vráťme sa ešte k Únii filmových distribútorov, lebo základom na výpočet podielu uvádzaných slovenských filmov bude jej plán premiér. Do tohto plánu sú automaticky zaraďované filmy distribučných spoločností, ktoré sú členom ÚFD (je ich desať), ale v kinách sa niekedy premietajú aj tituly iných spoločností. Podľa informácií z ÚFD môžu byť do plánu premiér zaradené aj snímky distribútorov, ktorí nie sú jej členom, alebo produkčných spoločností, ktoré vlastnia práva na dané filmy. Každá nečlenská spoločnosť však bude môcť žiadať o zaradenie maximálne troch filmov počas kalendárneho roka.

Rada Audiovizuálneho fondu schválila na zasadnutí 17. 10. celú štruktúru podpornej činnosti fondu na rok 2018, ktorá prináša aj ďalšie úpravy a doplnenia. Niektorým z nich sa budeme venovať v nasledujúcich vydaniach *Film.sk*. Zatiaľ len optimisticky skonštatujeme, že na podporu audiovizuálnej kultúry v programoch 1 až 4 bude mať fond vyššiu sumu ako tento rok. Predbežne je to 8 miliónov eur. ◀

Deň otvorených dverí na Katedre audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU

Dňa 10. 11. v čase od 9. do 13. hodiny pozýva Filmová a televízna fakulta VŠMU v Bratislave na návštevu všetkých záujemcov o štúdium. V rámci bohatého programu Dňa otvorených dverí môže verejnosť navštíviť aj katedru audiovizuálnych štúdií, zoznámiť sa s jej pedagógmi a študentmi, spoznať publikácie a projekty, na ktorých pracujú. Pre vážnych záujemcov o štúdium budú v ponuke od 13.15 hod. osobné konzultácie k prijímacím pohovorom a následne aj možnosť zúčastniť sa na workshope filmovej kritiky. Jeho účastníci sa oboznámia s podobami a so základnými nástrojmi filmovej kritiky a pod vedením filmovej teoretičky a pedagogičky Kataríny Mišíkovej skúsia napísať krátku recenziu.

► km

Festivalu Áčko dominovala Atlantída, 2003

Na pôde Filmovej a televíznej fakulty VŠMU v Bratislave sa konal od 18. do 21. októbra 21. ročník festivalu študentských filmov Áčko. Cenu SAPA za najlepší film na ňom získali producenti snímky *Atlantída, 2003* Jakub Brychta a Veronika Jelšíková. Cenu LITA za najlepšiu réžiu udelila porota Michalovi Blaškovi, ktorý stojí práve za *Atlantídou, 2003*. „Režisér Michal Blaško nepodcenil žiadny aspekt svojej práce. Od výberu kvalitných spolupracovníkov cez dobrý kasting a dôsledné vedenie hercov s dôrazom na jedinečne živé momenty v ich prejave, cez výber lokácií, postavenie jednotlivých záberov a mizanscén až po dotiahnutie kultivovaného a vyváženého tvaru diela v postprodukcii,“ uviedla porota v zložení Iveta Grófová, Peter Dubecký, Jaroslav Hochel, Denisa Buranová, Ondrej Azor, Lukáš Kasprzyk a Rebeka Poláková. Snímka z ukrajinsko-slovenského pohraničia získala aj Cenu Literárneho fondu za najlepší scenár, Cenu Studia 727 za najlepšiu kameru (Adam Mach) a Cenu divákov. Ďalšiu cenu za najlepšiu kameru si prebrala Anna Smoroňová za film *China* (r. G. Valentovič). Film získal aj Cenu Sound's Good za naj-

lepší zvuk (Samuel Škubla). Cenu Traco Systems za najlepší strih udelila porota Dušanovi Varmedovi za film *Magic Moments*, jeho režisérka Martina Buchelová si prebrala Špeciálnu cenu poroty. Najlepším dokumentom bol podľa poroty film Maje Brnušákovkej *Denisa, príbeh kamarátky* a zvláštne uznanie putovalo Lucii Kašovej za dokument *43 rokov bratislavského metra*. Festival Áčko po prvý raz udelil Cenu Critics' Choice. Porota v zložení Zuzana Sotáková (*Film.sk*), Kamil Fila a Miloš Krekovič oceňila film *Najkrajší kút* Kristýny Valockej.

► zs

Dobré Pocity

V Prešove sa od 10. do 15. 10. konal 8. ročník filmového festivalu Pocity Film 2017. Festival sa začal netradične – premietaním všetkých častí minisérie *Kosmo*. Vypredaný bol výtvarný film *S láskou, Vincent*, no divákov prilákali aj snímky slovenských tvorcov: *Out, Vábenie výšok* či *Nina*. Podujatie si kladie za cieľ aj dávať priestor rodákovi z Prešova. Možnosť prezentovať svoje filmy v sekcii Domáce kraťasy dostalo desať mladých filmárov. Najväčší úspech mal Michal Kunes Kováč so svojou *Sídľiskovou poviedkou* a Andrej Hofer s filmom *Nočná hra*. Najočakávanejším a zároveň najúspešnejším titulom festivalu bol *Bars dobrý film* režiséra Jána Stračinu, ktorý zmapoval prešovskú hudobnú scénu. Pozrelo si ho vyše päťsto divákov. Tento ročník festivalu bol celkovo divácky najúspešnejší. Zaujímavosťou bola sekcia Prešov 770, zostavená pri príležitosti osláv 770. výročia prvej písomnej zmienky o meste. „Naším zámerom bolo priblížiť návštevníkom premeny mesta počas rôznych režimov od roku 1943 až po rok 1980 prostredníctvom šotov z filmových týždenníkov, čo sa nám vďaka Slovenskému filmovému ústavu podarilo zrealizovať. Premietli sme ich s veľmi dobrými ohlasmi,“ uviedla dramaturgička festivalu Nina Šilanová. Čestným hosťom podujatia bol Igor Slivenský, ktorý dlhé roky viedol Klub filmového diváka v dnes už neexistujúcom kine Klub. Organizátori mu odovzdali cenu Zrnko soli. Na festival prišli uviesť svoje filmy režisér Juraj Lehotský a strihač Rado Dubravský (*Nina*) i herečka Gabriela Marcinová (*Útok zombíkov v kožených nohavičkách*).

► Jana Savčáková

V dokumente sa dá lepšie rozprávať vo vrstvách

► Daniel Bernát

O Petrovi Kerekesovi sme naposledy výraznejšie hovorili pred štyrmi rokmi v súvislosti s celovečerným filmom *Zamatoví teroristi*, ktorý nakrútil v spolupráci s Ivanom Ostrochovským a Pavlom Pekarčíkom. Odvtedy rozpracoval veľa ďalších projektov, či už v pozícii režiséra, alebo producenta. Niektoré z nich sa čoskoro dostanú k divákovi. Už tento mesiac to bude koprodukčný dokument *Svet podľa Daliborka* v réžii Víta Klusáka.

Koprodukoval si film *Svet podľa Daliborka*, ktorý niekde označujú aj za dokumentárnu komédiu a v Česku vyvolal rozporné reakcie. Ako ho vnímaš ty?

– Bola to krivolaká cesta, ale výsledok považujem za skvelý film. Podľa mňa je to však čokoľvek iné, len nie komédia, hoci sú tam vtipné situácie. Keď sme film premietali na 4 živloch v Banskej Štiavnici, v diskusii viacerí mladí diváci hovorili, že sa nepotrebujú pozeráť na ľudí, ako je neonacista Daliborek, že sa im vyhýbajú, nemajú s nimi nič spoločné a lezie z nich negatívna energia. Myslím si, že takýto prístup akurát zakonzervuje v „Daliborkoch“ všetku ich horkosť, naďalej sa budú pozeráť na svet rovnakou optikou a pevne sa držať svojej barličky v podobe neonacizmu ako jednoduchej a zrozumiteľnej ideológie. Tento film je skvelý práve vďaka empatii, ktorá divákovi dovoľuje pochopiť Daliborkovo správanie.

Predpokladám, že aj pre teba ako tvorca bola zaujímavá táto téma i samotný protagonista. Dostávali ste sa s Klusákom aj do tvorivého dialógu?

– Nie. Hovoril som s ním len o otázkach technického charakteru. Film je zaujímavý vtedy, keď niečo skúma, a Vít nerieši nič tézovito, postavu svojho dokumentu skúma dosť intenzívne. Daliborek sa prejavuje aj ako kreatívny človek a azda by to dopadlo lepšie, keby mal iné možnosti, podmienky, ľudí okolo seba. Samozrejme, tým sa nedá ospravedlniť to, ako sa teraz správa. Vít Klusák hovorí, že Daliborek bol pôvodne metalista, ale vypadali mu vlasy, preto sa pripojil ku skinhedom a tak sa stal neonacistom. Je to síce zábavná historka, ale aj ona potvrdzuje, že ide o slabého jedinca, ktorý sa v živote nemal čoho chytiť, tak sa chytil tohto. Je to človek, ktorý potrebuje svoju tlupu, lebo až vtedy cíti svoju silu. A hrôza je podľa mňa v tom, že stále pribúda ľudí, ktorí sú schopní alebo ochotní robiť len nejaké pomocné práce ako Daliborek, postupne ich nahradia stroje, budú mať veľa voľného času, ale nebudú vedieť, ako s ním zmysluplne naložiť, a zároveň budú zúfalo hľadať svoju identitu. Neonacizmus sa teda ukazuje aj ako vážny sociálno-ekonomický problém. Problémom je aj to, že títo ľudia boli akoby intelektuálne exkomunikovaní, sú v kategórii zosmiešňovaných a opovrhovaných, čo ich len ešte viac zomkne a posilní.

Prejdime teraz k projektu, na ktorých pracuješ (aj) v pozícii režiséra. Najaktuálnejší je zrejme celovečerný dokument *Baťa, prvý globalista*.

– Projekt je pripravený pre formát televízie Arte, tak-

že film musí dodržať isté vopred dané parametre. V rámci nich som musel vymyslieť rozprávanie o Tomášovi Baťovi, ktorý sa snažil zhmotniť utopickú predstavu o spoločnosti a v tejto súvislosti dosiahol pozitívne výsledky. Pre mňa bolo zaujímavé skúmať, čo z toho prežilo do súčasnosti. Baťa má fabriky po celom svete a my sme točili v Indii, Brazílii, Afrike, vo Francúzsku, v Česku. A postupne sme zisťovali, že dnes už žiadne z Baťových ušľachtilých hesiel neplatí. Vezmime si napríklad jeho výrok: „Lidem myšlení, strojům dřinu“. Alebo hovorieval, že potrebuje kreatívnych ľudí, nie pracovníkov, ktorí len vykonávajú príkazy. V súčasnosti sa však prostredníctvom softvérov získavajú informácie z predajní, aké topánky sa najviac predávajú, a počítače dokážu na základe toho vygenerovať „ideálnu topánku“ a do detailu ju navrhnuť. Samozrejme, stroje by tie topánky vedeli aj vyrobiť, ale boli by drahé, takže to namiesto nich robí lacná pracovná sila v Bangladéši alebo v Číne. Väčšina firiem zároveň prechádza na agentúrne zamestnávanie a najímaní robotníci pracujú chvíľu tam, potom zase inde. Nevzniká tak žiadna lojalita k firme, nedochádza k osobnému rastu, zamestnanci frflú a odchádzajú... Baťa pôsobil vo viac-menej trhovom kapitalizme medzivojnového obdobia, kým v súčasnosti súperí trhový kapitalizmus s otrokárskymi spoločnosťami. A európska ekonomika nedokáže držať krok s krajinami, kde ľudia robia za misku ryže, a keď sa im nepáči, sú nahradení.

Ako sa tá situácia odráža práve v Európe?

– Natáčali sme vo Francúzsku, v mestečku Bataville, kde mal Baťa kedysi fabriku. Našli sme tam ľudí, ktorí sedia v baťovských domoch, nič nerobia, sú na podpore a nariekajú, že im odišli kapitalisti. Bolo to neskutočne depresívne.

Ako bude vo filme figurovať Zlín?

– Bude tam priebežne prítomný. Naším zadaním je vyrozprávať Baťov životopis a film sme vymysleli tak, že sme v každej krajine našli obuvníka, ktorý reprezentuje istú časť jeho života. Tomáš Baťa odišiel s bratom z domu a založili si firmu – my sme našli v Nigérii bratov, ktorí takisto odišli z domu a vyrábajú topánky z pneumatík. Baťa mal svoju firmu s niekoľkými zamestnancami a chcel s tým skončiť, lebo v mladosti bol veľký tolstojevca a koketoval s kolektivistickými myšlienkami – v Indii sme našli chlapíka, ktorý má jedenásť zamestnancov, ale má toho už plné zuby a najradšej by odišiel žiť niekam

na vidiek. Z Baťovho životopisu sme si zobrali ako hlavný motív zodpovednosť – on sa nemohol len tak zobrať a vykašľať sa na ľudí, ktorých živil. Je to teda film o dôležitosti elity, ktorá dokáže generovať veľa pozitívneho a nemôže si žiť len tak pre seba. Dnešná elita je však podľa mňa veľmi rozdrobená, individualistická a nespolupracuje pri tvorení a presadzovaní prospešných konceptov.

Pri filme *Ako sa varia dejiny* si protagonistov niekedy vsádzal do prostredí, ktoré pre nich neboli úplne prirodzené, no tvrdil si, že takouto hrou ich môžeš motivovať k autentickému prejavu. Robil si to aj pri nakrúcaní *Baťu*?

– Nie. Pri filme *Ako sa varia dejiny* sa tvorivý prístup ponášal na *Ladomírske morytáty a legendy*, kde boli obrazy komponované ako ikona. Zároveň tam boli dôležité tie príbehy kuchárov a oni ako ich nositelia, kým v tomto prípade je určujúci príbeh Baťu a ostatní sú v pozícii druhého hlasu. Bolo však dôležité nakrúcať ich v autentických prostrediach, aby som zistil, ako sa veci reálne majú, a zachytil tie rozdiely, o ktorých som hovoril. Veď len v tej Afrike by sa našlo toľko fotogenických podnetov, ale my sme sa snažili udržať iba v prirodzenom prostredí protagonistov. Skúmal som to až s akýmsi antropologickým zanietením.

Spomeňme aj pripravovaný film *Cenzorka*...

– Projekt *Cenzorka*, pôvodne *Cenzori*, vznikol spočiatku ako dokumentárny film s jasnou predstavou o zachytení troch odlišných druhov cenzúry, z ktorých ani jedna nemala byť v prvom pláne politická. Malo ísť o cenzúru dovážaných časopisov v Saudskej Arábii, kde sa ručne zamaľujú „problematické“ obrázky, ďalej o väzenských cenzorov a o filmovú cenzúru v Nollywoode. Začali sme s rešeršami na Ukrajine, kde sme našli úžasnú cenzorku v Odeze, no ešte stále sme mali predstavu poviedkového filmu, až sa to postupne čoraz viac koncentrovalo len na tú odeskú protagonistku. A čím hlbšie sme do veci prenikali, tým viac sme si uvedomovali, že to musí byť hraný film. Že tie príbehy nedokážeme v plnom rozsahu odsledovať a musíme ich rekonštruovať. Využívame však nehercov, vychádzame z reálnych príbehov, nakrúcame v reálnych prostrediach. Irina Alexandrovna pracuje ako operačná dôstojníčka vo väzení a vo voľných chvíľach kedysi robievala cenzorku väzenskej korešpondencie. My sme z nej urobili iba cenzorku. Je to film o láske, o vzťahoch, o kon-

flikte medzi vypočítavosťou a úprimným citom. Tí trestanci píše svoje milostné listy väčšinou z vypočítavosti, pretože potrebujú peniaze, cigarety, jedlo... A niekedy sa aj šialene zamilujú. No a ženy ich milujú pre tie ich pekné slová a zároveň sú takisto vypočítavé, keď si napríklad starnúca vdova na vidieku povie, že ten vážnený narkoman je jej jedinou šancou, aby nezostala sama. Radšej bude mať niekoho vo väzení, komu môže napísať, keď jej bude zle, a on ju vypočuje, hoci aj kvôli balíčku cigariet. Postava cenzorky má vo filme dve polohy. Jednak je to pozorovateľka vzťahov vo väzení a cez ňu vidíme všetky ostatné príbehy. A zároveň je to žena – v reálnom živote aj v našom príbehu – s pevnými morálnymi zásadami. Ona si naozaj hľadá muža snov a práve preto je sama.

V akom štádiu je tento film?

– Máme ho roztočený, a ak získame podporu z Audiovizuálneho fondu, musíme film dokončiť budúci rok. Na postprodukciiu sme už dostali 100 000 eur ako cenu na podujatí Works in Progress v rámci MFF Karlove Vary. Čo sa týka filmu *Baťa, prvý globalista*, ten by mal byť hotový v máji 2018.

V situácii, keď si už viacerí dokumentaristi vyskúšali hraný film, ma zaujalo tvoje vyjadrenie vo *Film.sk* spreď sedemnástich rokov. Reagoval si v ňom na svoj príklon k dokumentárnej tvorbe, hoci si na VŠMU vyštudoval hranú réžiu. „Filmová reč dokumentárneho filmu sa mi však zdala bohatšia, básnickejšia a zistil som, že si môžem dovoliť oveľa viac.“ Stále sa s týmito slovami stotožňuješ?

– V podstate áno. Dokonca aj tá *Cenzorka* je hraná len v tom zmysle, že sme neboli schopní všetky tie udalosti v plnom rozsahu zaznamenať, preto sme pristúpili k rekonštrukcii, ktorá sa od *Zamatových teroristov* ešte posunula. Ale čo sa týka asociatív- nosti filmového rozprávania a rytmu, je to pre mňa stále oveľa dokumentárnejšie. V hranom filme sa často ide po príbehu, čo zhltnie veľa energie, a zostáva málo času na nastavbové vrstvy. Dokumentárny film to vrstvenie umožňuje.

Rozrobených máš aj viacero projektov v pozícii (ko)producenta: *Lož Angeles* (r. Ž. Suková, A. Suk), *Český Pepík* (r. V. Klusák a F. Remunda), *Okupácia 1968* (r. E. Moskvina, L. Dombrowszky, M. E. Scheidt, M. Szymkow, S. Komandarev). Ako sú na tom?

– Projekt *Lož Angeles* čaká na financovanie z chor-

vátskej strany. Český Pepík sa priebežne stále nakrúca, no a pri *Okupácii 1968* chceme byť začiatkom budúceho roka hotoví. Ten projekt má zložitú pozadie. Bulharská režisérka žijúca v Česku Svetlana Lazarova prišla do Českej televízie s tým, že by chcela urobiť film o okupácii ČSSR očami okupantov, a to z pohľadu Bulharov. V ČT chceli záber filmu rozšíriť, ale napokon projekt zastavili ako príliš drahý. Bolo mi to ľúto, a tak som námet od Lazarovej odkúpil, rozbehol to ako vlastný projekt a oslovil nových režisérov. Vybral som si mladých režisérov, ktorí majú za sebou len študentské alebo malé filmy, okrem Stefana Komandareva. Na projekte robia režiséri z Nemecka, Poľska, Ruska, Bulharska, Maďarska, finančne sa na ňom podieľa Česko, Slovensko, Maďarsko, Poľsko a Bulharsko. Je to dosť šialené.

Hlavnými postavami sú bývalí príslušníci okupantských vojsk, s ktorými robíte rozhovory?

– Áno, okupanti sú hlavné postavy, ale namiesto rozhovorov ide o päť silných príbehov. Napríklad v ruskej časti sa dáva dokopy „sedem statočných“ na čele s bývalým generálom, ktorý v roku 1968 pripravoval obsadenie letiska Ruzyně, aby si po rokoch zopakovali svoju cestu do Prahy. Pôjde o silné príbehy a bude to zaujímavé aj faktograficky, z historického hľadiska.

Podieľa sa na filme aj RTVS?

– Bez RTVS by sme to neurobili, na základe zmluvy s ňou sme potom mohli ísť do ďalších televízií. Mimochodom, v januári by sa mal dostať do vysielania cyklus o osude šiestich industriálnych komplexov na Slovensku *Budujeme Slovensko*, ktorý produkuje a RTVS sa na ňom podieľa. Cyklus je inšpirovaný fotografickým projektom Tomáša Maninu a Juraja Fífika a režíruje ho Bibiana Beňová.

Ako by si teda zhodnotil vývoj v RTVS z hľadiska jej spolupráce s nezávislým producentským prostredím?

– V posledných rokoch ide o jednoznačný posun pozitívnym smerom. Ak by sa to v tomto duchu kultivovalo dajme tomu ďalších desať rokov, mohlo by sa to dostať na štandardnú európsku úroveň. Prirodzene, zo dňa na deň to nejde, lebo ľudia v RTVS na to neboli zvyknutí a musia sa to učiť. Vo všeobecnosti je v spolupráci s televíziami vždy dôležité vedieť, do čoho idete. Ja mám skúsenosť s televíziami vo Francúzsku, v Nemecku, v Rakúsku či vo Fínsku, kde sa človek od začiatku konfrontuje s jasne nastavenými podmienkami a dostane jasnú spätnú väzbu od ľudí, ktorí sú rozhladení, zúčastňujú sa na medzinárodných pitching fórach a ich zotrvanie v pozícii závisí od kvality filmov. Každému producentovi pomôže, keď je to prostredie presne definované a otvorené, vtedy je aj odmietnutie lepšie ako hmlisť prísľuby. ▲

□ Rozšírenú verziu rozhovoru nájdete na www.filmsk.sk.

Zámery a výzvy producentských združení

► Zuzana Sotáková

Filmárske profesijné združenia je téma, ktorú sme otvorili v októbrom čísle Film.sk. Tento mesiac v nej pokračujeme s trojicou producentských asociácií, ktorými sú Slovenská asociácia producentov v audiovizíi, Asociácia nezávislých producentov a Asociácia producentov animovaného filmu. Naším zámerom je predstaviť ich základné činnosti a ciele, ale dotýkame sa aj výziev, ktorými sa aktuálne zaoberajú.

V slovenskom audiovizuálnom prostredí začala z trojice menovaných združení pôsobiť ako prvá Slovenská asociácia producentov v audiovizíi (SAPA), ktorá združuje členov na základe vlastníctva alebo správy copyrightu audiovizuálneho diela a finančné prostriedky z výsledkov jej činnosti môže získať akýkoľvek slovenský producentský subjekt, ktorého audiovizuálne diela sú šírené na Slovensku alebo v zahraničí. „SAPA vznikla na začiatku tohto tisícročia ako reakcia na takmer desivý stav podpory financovania nezávislej audiovizuálnej tvorby na Slovensku v druhej polovici 90. rokov 20. storočia, keď bolo otáznne, či sa vôbec budú nakrúcať slovenské nezávislé filmy. Špeciálne také, ktoré neprodukovali priaznivci Mečiarovho hnutia,“ uvádza prezident asociácie Marian Urban. „Pravdaže, výnimočne slovenské celovečerné filmy vznikali aj vtedy, boli však výhradne koprodukováné so zahraničnými partnermi a dali sa spočítať na prstoch jednej ruky.“ Urban vo vzťahu k tomu pripomína, že SAPA iniciovala a ovplyvňovala všetky pozitívne zmeny v tunajšom audiovizuálnom prostredí po roku 2000. Podieľala sa napríklad na príprave a realizácii koncepcií podporného systému tvorby a audiovizuálneho fondu, na zmluve medzi štátom a Slovenskou televíziou, na prezentácii slovenskej kinematografie na prestížnych európskych festivaloch a trhoch či na nastavení programu Podpora audiovizuálneho priemyslu. SAPA zároveň spolupracuje s množstvom producentských asociácií v zahraničí.

Pri hodnotení súčasného stavu prostredia však Marian Urban poznamenáva, že na Slovensku v systéme podpôr stále chýba zákon o sponzoringu. „SAPA podporuje túto možnosť rozšírenia spolufinancova-

nia slovenských audiovizuálnych diel, o ktorej sa už dlho hovorí, a sme presvedčení, že by principiálne zmenil možnosti financovania slovenských audiovizuálnych diel zo súkromného podnikateľského sektora, ktoré je v súčasnosti len okrajové. Tento zákon je však taký zásadný, že len ministerstvo kultúry a ministerstvo financií môžu prísť so zákonnou systémovou zmenou,“ vysvetľuje Urban a upozorňuje aj na problematiku variantných regionálnych či mestských fondov na spolufinancovanie slovenskej audiovizuálnej tvorby. „SAPA je v tomto smere pripravená poskytnúť koncepciu aj konkrétne návrhy, ktoré si však musia osvojiť predovšetkým predstavitelia vedenia konkrétnych miest a žúp. Takéto systémy sú v mnohých krajinách EÚ a v niekoľkých mestách či regiónoch našich susedných krajín – nielen v Rakúsku, ale aj v Poľsku a Česku. Navyše Bratislavský samosprávny kraj už finančne podporil niekoľko menších audiovizuálnych projektov z fondov na podporu kultúry. V Rakúsku a Česku je tento systém spojený aj s podporou cestovného ruchu.“

Marian Urban poznamenáva, že v oblasti kolektívnej správy práv síce pomáha ich aktivitám autorský zákon, ale situácia je v tejto oblasti veľmi vzdialená úrovni európskych štandardov. „Diela slovenských i zahraničných producentov sú šírené v niektorých oblastiach barbarsky, nelegálnym spôsobom. Žiaľ, v mnohom tomu napomáhajú aj niektoré slovenské organizácie kolektívnej správy. SAPA pravidelne konzultuje situáciu predovšetkým v oblasti káblovej retransmisie a šírenia technickým predvedením alebo verejným prenosom aj s ministerstvom kultúry. Predpokladáme, že čoskoro dôjde k potrebným úpravám,“ dodáva Marian Urban.

Asociácia nezávislých producentov (ANP) vznikla pred siedmimi rokmi so zámerom vytvárať priestor na diskusiu o problémoch v oblasti nezávislej produkcie, hľadať spôsoby a partnerov na ich riešenie, nastavovať profesijné a etické štandardy práce a spoluvytvárať dobré meno tunajšej tvorby doma i v zahraničí. „V prvom rade sa snažíme riešiť problémy, ktoré práci producentov vytvára legislatíva alebo nastavenie pravidiel fungovania verejných inštitúcií, prípadne pomôcť týmto inštitúciám presadiť veci, ktoré sú na ich fungovanie – a spoluprácu s producentmi – dôležité,“ ozrejmuje prezidentka ANP Zuzana Mistríková. „Domnievam sa, že AVF, RTVS, MK SR i verejnosť si už mohli overiť, že presadzujeme férové a profesionálne pravidlá pre všetkých, pretože sme bytostne presvedčení, že systém, v ktorom sa veci vybavujú inak, sa v konečnom dôsledku obráti proti prostrediu ako takému. V súvislosti s tým nás nedávno zaskočilo, že minister kultúry opäť neakceptoval našu nomináciu na člena rady Audiovizuálneho fondu za oblasť nezávislej produkcie. To znamená, že do roku 2021, teda celých dvanásť rokov fungovania fondu, nebude mať najväčšia asociácia producentov ani jedného nominanta v orgáne, ktorý má pre nezávislých producentov vyčlenené dve miesta. Nejde o to, že by sme boli „urazení“, že neprešla naša kandidátka. Prenos informácií z prostredia nezávislej produkcie do rady a opačne je však nesmierne dôležitý. Pomáha predísť problémom a zvyšuje kvalitu rozhodnutí. A minister opätovne vymenoval člena, ktorý v rade už šesť rokov bol a jeho komunikácia s prostredím bola nulová.“

ANP sa aktuálne venuje viacerým témam, medzi ktorými je napríklad otázka DPH pri koprodukciiach s RTVS. „Máme už spracovanú argumentáciu, s ktorou sa chystáme na stretnutie s ministerstvom financií. V súčasnosti RTVS na základe zmluvy so štátom vynakladá prostriedky ako koprodukčné vklady do výroby audiovizuálnych diel, vyrábaných nezávislými producentmi. RTVS poskytuje producentom štátne prostriedky a producenti z toho obratom odvedú jednu šestinou späť do rozpočtu. Pritom ide o koprodukčný vzťah – pri výrobe audiovizuálnych diel partneri vzájomne investujú do výroby jedného diela, žiadna pridaná hodnota, z ktorej by sa mala odvádzať daň, pri tom nevzniká,“ reaguje Zuzana Mistríková a pokračuje: „Naším cieľom je zaviesť také štandardy, ktoré napomáhajú koprodukčným vzťahom a zároveň sú transparentné z pohľadu

úctovného a daňového. Napríklad v Česku tento problém opakovanne analyzovali a výsledkom je, že pri koprodukčnom vzťahu sa nevystavujú faktúry, Česká televízia investuje priamo na základe zmluvy a producenti z takéhoto vzťahu neodvádzajú DPH. Preskúmanie tejto otázky by bolo zásadným prínosom pre tunajšie prostredie, RTVS a ministerstvo kultúry nevnímajú.“

ANP sa počas svojho pôsobenia podieľala na kultivácii slovenského audiovizuálneho prostredia vo viacerých smeroch, napríklad pri presadzovaní zníženia hranice minimálnych výdavkov na realizáciu diela na získanie dotácie v programe Podpora audiovizuálneho priemyslu alebo pri vytváraní podmienok na vznik Národnej filmovej agentúry. Je zároveň slovenským partnerom medzinárodného workshopu DOK.Incubator, úzko spolupracuje s Asociáciou producentov v audiovizíi v Česku i s tunajšími profesijnými združeniami.

Patrí k nim aj Asociácia producentov animovaného filmu (APAF), ktorá vznikla v roku 2012 so zámerom venovať sa špecifickým problémom výroby animovaných diel. „Našou hlavnou aktivitou je Visegrad Animation Forum. Táto platforma zastrešuje celoročné aktivity niekoľkých krajín nášho regiónu, konkrétne Česka, Poľska, Maďarska, Slovinska, Chorvátska, Rumunska a, samozrejme, Slovenska. Situácia v nich je podobná – chýba tam priemysel, producenti, projekty. Jedine Poľsko vykazuje naozaj výkonnú produkciu,“ vysvetľuje výkonná riaditeľka APAF Katarína Kerekesová. „Visegrad Animation Forum sa snaží vytvárať prostredie na dialóg s vysielateľmi či fondmi z regiónov. Organizuje prezentácie projektov, popularizuje úspešné filmy, usiluje sa o vzdelávanie v rôznych smeroch.“ APAF spoluorganizuje novú vzdelávaciu platformu pre producentov animovanej tvorby z nášho regiónu – v decembri sa pod záštitou kancelárií MEDIA Desk uskutoční v Lublane CEE Animation Workshop, ktorý sa zameria na tému animovanej produkcie a bude ho viesť Linda Beath. „Za nemenej dôležitú však považujem aj našu pripravovanú lokálnu vzdelávaciu aktivitu – Masterclass. Bude venovaný scenáristike a dramaturgii animovaného filmu a organizujeme ho spolu s Vysokou školou múzických umení a Fest Ančou. Pozvanie naň prijala Barbara Slade, jedna z túbtoriek organizácie Cartoon,“ dodáva Katarína Kerekesová. ▲

Keď je čas luxus

► Kristína Aschenbrennerová

V júni 1989 začala v Paríži pôsobiť francúzska odnož aktivistickej organizácie Act Up (AIDS Coalition to Unleash Power), združujúca séropozitívnych pacientov naprieč LGBTI spektrom a ich blízkych. Film *120 tepov za minútu* režiséra Robina Campillo prináša obraz jej boja s politikmi, s farmaceutickými laboratóriami i so všeobecnou ignoranciou v čase vrcholiacej krízy HIV/AIDS. Nie je však priamočiarou srdcervúcou drámou ani ódou na aktivity organizácie Act Up. Zaujíma triezvy, sardonický postoj, no popri šibeničnom humore stavia do popredia silu a odvahu tých, ktorí nemali čo stratiť, odhodlanie a priateľstvo. Pretože keď čas je luxus, život a tanec vyžadujú tempo aspoň 120 úderov za minútu.

Film *120 tepov za minútu* sleduje debaty a akcie (a ich vyhodnocovanie), ktorými sa parížsky Act Up usiloval dosiahnuť, aby sa AIDS dostal do bežnej verejnej diskusie, aby sa šířili potrebné informácie, poskytovali preventívne pomôcky, aby boli včas dostupné lieky. Organizácia pôsobí navonok koordinovane, no zjavne nefunguje práve najhladšie. Rôzne motívácie jej členov, závislé okrem iného od štádia ich ochorenia, a teda aj od bytostného uvedomovania si časových limitov, vedú k preferovaniu rôznych spôsobov protestov. Tak sa aj intervencia na farmaceutickej konferencii, ktorou sa film otvára, zmenila z plánovaného pokojného protestu na vstup podfarbený falošnou krvou a radikálnymi gestami.

Film sa odvíja ako striedanie každotýždenných debát o budúcich i minulých akciách a samotných akcií, ukázaných v rytmickej skratke, či už ide o spomenuté nabúrание farmaceutickej konferencie a ďalšie akcie proti „farmaloby“, protesty pred ministerstvami, gay pride, alebo crash prednášky o prevencii AIDS, ktoré odhaľujú rôzne – poučené i nepoučené

– reakcie v spoločnosti. Campillo ako spoluautor scenára vychádzal z vlastných skúseností s organizáciou Act Up. Cez niekoľko vyčlenených postáv tlmočí rozličné postoje v rámci nej, či už ide o HIV pozitívnych, ich rodičov, alebo „votrelca“ – HIV negatívneho Nathana (Arnaud Valois). Súčasne vnáša do rozprávania výrazne súkromný, intímny aspekt – práve cez vzťah Nathana a HIV pozitívneho Seana (Nahuel Pérez Biscayart). Intímne momenty umožňujú postavám Seana a Nathana otvoriť sa a zároveň slúžia ako návratka do reality. Ich vzťah je únikom od politiky organizácie a súčasne pripomienkou opodstatnenosti jej existencie.

Vecný, „suchý“ prístup, zjavný aj v Campillových predchádzajúcich filmoch, si *120 tepov za minútu* zachováva aj mimo „pracovnej“ línie, teda keď necháva postavy žiť, baviť sa, tancovať, mať sex či viesť naozaj súkromné rozhovory. Argumenty, ktoré postavy prezentujú, sú síce osobné a neraz emotívne, no súčasne vecné a priamočiare. Momenty uvoľnenia, keď všetci akoby zabudnú na AIDS, na počet

T-lymfocytov, na liečivá s intenzívnejšími vedľajšími než prospešnými účinkami, a len sa bavia, pridáva na uveriteľnosti zápalu členov Act Up. Individuality a ich konfrontácie, ako aj suchý, až čierny humor v prístupe k dokudramatickej látke, sa v *120 tepoch za minútu* ukazujú vo svojej plnosti v scénach diskusií o najvhodnejšom spôsobe upozornenia na existujúci problém alebo v scénach priprav transparentov na blížiaci sa gay pride.

V zásade veľmi klasické prepletanie sa súkromnej (milostnej) a verejnej (pracovnej) línie v blokoch tematicky odlišených debát a akcií, prepojených základnou ideou – požiadavkou na sprístupnenie nových (účinnjších?) liekov, však najmä s ohľadom na dĺžku filmu prináša aj neželané následky v podobe únavnosti a zbytočnej repetitívnosti. A hoci sa môžeme baviť o úmysle protikladu intenzívneho životného nasadenia (za normálnu tepovú frekvenciu sa

aktuálne považuje 60 úderov za minútu) a umiernenia, záverečná zmena tempa rozprávania prudko spomaľuje a navodzuje pocit zbytočného tlaku na súcit, čomu sa film dovedy s bravúrou vyhýba.

Film *120 tepov za minútu* vyvolal pozitívne ohlasy už v čase svojej svetovej premiéry na MFF Cannes 2017, kde získal Grand Prix, Cenu FIPRESCI, Cenu François Chalaisa a cenu Queer Palm. Celkom pochopiteľne – je výrazným príspevkom do diskusie, ktorá bola v rámci non-queer filmu a mainstreamu osobitne akoby vyhradená americkej produkcii, naposledy cez *Klub poslednej nádeje* (2013, r. Jean-Marc Vallée), čím robí z Európy, konkrétne z Francúzska, jej aktívneho účastníka. V jeho prospech hovorí aj nesentimentálny prístup k (stále aktuálnej) téme, ideálnej na srdcervúcu drámu. ▲

120 tepov za minútu (*120 battements par minute*, Francúzsko, 2017) **_RÉŽIA:** Robin Campillo **_SCENÁR:** R. Campillo, Philippe Mangeot **_KAMERA:** Jeanne Lapoirie **_STRICH:** R. Campillo, Stephanie Leger, Anita Roth **_HRAJÚ:** Adèle Haenel, Nahuel Pérez Biscayart, Arnaud Valois, François Rabette, Pascal Tantot **_MINUTÁŽ:** 140 min. **_HODNOTENIE:** ●●●●

O emocionálnom úpadku spoločnosti

► Marcel Šedo (poslucháč audiovizuálnych štúdií na FTF VŠMU)

Manželský pár v strednom veku. Rozvádza sa. Ani jeden z dvojice nechce prijať do opatery svojho malého syna. Azda im až príliš pripomína manželstvo, do ktorého vstúpili len preto, že sa mal narodiť, no teraz sa už tešia na svoje nové životy. Pomerne paradoxná situácia. Nastoluje ju nový film Andreja Zviaginceva *Bez lásky*.

Po druhej svetovej vojne víťali v Rusku novorodeného syna s veľkou slávou. Bodaj by nie, keď mužskú populáciu zredukovala vojna a gulagy. Syn bol teda rozmaznávaný a chránený a takýto vzťah matiek a synov pretrvával aj po zániku Sovietskeho zväzu, na čo veľmi výstižne poukazuje Zviagincevov starší film *Jelena* (2011). Postupne sa to však mení. Rodinné vzťahy, aspoň podľa štatistík, čoraz viac zvetrávajú – klesá počet svadieb, pribúdajú rozvody a nemanželské deti. Na jednej strane to môže byť dobre, ak vezmeme do úvahy napríklad rodiny s týranými manželkami. Vo Zviagincevovej novinke však nejde o takýto prípad. Tam vo vzťahu proročito chýba láska a syn sa stáva nadbytočným elementom, záťažou. Ako hovorí samotná matka – nikdy ho neľúbila, ani nemala mlieko.

Sledujeme skrátka príbeh dvoch ľudí, ktorí sa seba navzájom i synovi odcudzili. Nie sú schopní koexistencie. Nečudo. Pre ňu bolo založenie rodiny len možnosťou úniku pred citovo chladnou, sebeckou a agresívnou matkou, preňho zase len „alibi“ pred ortodoxne veriacim šéfom, že žije život naplnený láskou. Pre oboch bol ich vzájomný vzťah od začiatku

len hrou. Hrou na rodinu. Následne utekajú od zodpovednosti do náručia milencov a otupujúcej všadeprítomnosti informačných technológií. Tie majú (podobne ako iné závislosti) za úlohu prekryť „škaredosť reality“ a priniesť konzumentovi falošne šťastný alebo aspoň úlavne zjednodušený obraz skutočnosti. V konečnom dôsledku sa však stávajú len ďalším z prostriedkov odcudzenia ľudí v spoločnosti a postupujúcej „selfčkovskej“ infantilizácie a „menticydy“. Netreba sa preto diviť, že matka dva dni ani len netuší, že jej syn sa už nenachádza doma, ani že sa rodičia zo svojich chýb vôbec nepočúia.

Nechcené dieťa sa okamžite vydáva na útek. Kam by však mohlo ujsť? Rodina je kompletne rozvrátená a hrôzostrašná anonymita veľkomesta nedáva ľuďom možnosť vytvárať si medzi sebou pevné a úzke väzby. Susedia tak, pochopiteľne, nič nevideli, nič nepočuli. Skupina osamelých indivíduí ani nemá ako niečo vedieť... Áno, mestská anonymita má aj svoje nespochybniteľné výhody, no posilňovanie a utužovanie medziludských vzťahov vo väčších skupinách medzi ne rozhodne nepatrí. V prípade, že zlyhá rodina, niet sa na koho obrátiť. Technooptimisti

budú možno namietat, ale faktom ostáva, že osobný a intímny ľudský kontakt, postavený na fyzickej prítomnosti, dotykoch, autentickom záujme o toho druhého, a zároveň pevné rodinné vzťahy sú základom pre zdravý psychický vývoj dieťaťa.

Ako ukazuje Zviagincevov film, nezlyháva tu len inštitúcia rodiny či komunitný život v mestách, zlyháva aj samotný štát. Policajti si odbavia povinné byrokratické úkony, povedia zopár racionálnych slov, ktoré rodičov ešte viac zdeptajú a emocionálne rozložia – niežeby si to za svoje skutky a správanie voči synovi nezaslúžili –, a tým sa to končí. Aj takýto prístup môže mať svoje výhody, napríklad väčšiu efektivitu, šetrenie peňazí daňových poplatníkov i ochranu „emocíí“ samotných policajtov. Je určite ťažké pristupovať ku každej obeti či pozostalému s emocionálnou otvorenosťou. Na druhej strane však človek v takto nastavenej spoločnosti ide skutočne len sám za seba a pre seba. Jedinou nádejou sa vo filme stáva skupina dobrovoľníkov, ktorí supľujú štátny

aparát a aspoň dočasne aj rozbitú komunitu. Veliteľ skupiny dokonca prináša rodičom akú-takú útechu a ako jediný dokáže na situáciu nahliadať aj z emocionálneho hľadiska. Problémom je, že pre malého Alošu je už možno neskoro. Že táto posledná nádej predstavuje len skutočne tenkú záplatu na neduhy zapríčinené moderným spôsobom života.

Film samotný je rovnaký ako tento text. Moralistický, v istom zmysle možno aj zjednodušujúci a apelatívny. Vo výsledku je však – aspoň podľa mňa – veľmi výstižnou výpoveďou o emocionálnom stave spoločnosti, ktorá sa individualizovala, infantilizovala a vnútorne odcudzila až do deštruktívnych rozmerov. Film *Bez lásky* treba chápať najmä ako apel, facku či budíček. Pokiaľ sa pri ňom začneme ohľadovať štatistikami, odvedieme pozornosť od podstaty – prostého konštatovania, že človek je spoločenský tvor, ktorý potrebuje aj emocionálne istoty a blízky fyzický kontakt. Pokiaľ sa mu ho nedostáva, najmä dieťaťu, výsledok môže byť katastrofálny. ▲

Bez lásky (Nelubov, Rusko/Francúzsko, 2017) **RÉŽIA:** Andrej Zviagincev **SCÉNÁR:** Oleg Negin, A. Zviagincev **KAMERA:** Michail Križman **STRIH:** Anna Mass **HRAJÚ:** Marjana Spivak, Matvej Novikov, Alexej Rozin, Marina Vasileeva **MINUTÁŽ:** 127 min. **HODNOTENIE:** ●●●●

Keď sa politik stane figúr(k)ou

► Jana Dudková (vedecká pracovníčka Ústavu divadelnej a filmovej vedy SAV)

Očakávaný dokumentárny film Terezy Nvotovej o politikovi, ktorý sa stal symbolom nespojnosti s priebehom transformácie na Slovensku, sa dostáva do kín len pár mesiacov po diváckom a, zdalo by sa, aj politickom úspechu hraného filmu *Únos*. Takéto načasovanie dokumentu môže priniesť úspech, ale v istom zmysle aj oslabiť jeho výpoveď.

Film *Mečiar* vstupuje do situácie, keď takmer hrozí, že odmietanie tohto politika a viacerých fenoménov považovaných za jeho dedičstvo sa stane súčasťou nového domáceho minitrendu. V širšom spoločenskom zmysle sa odmietanie „mečiarovského dedičstva“ často zneužíva na základe tradičnej manipulačnej techniky: stalo sa prosto vecou, o ktorej sa nepatrí diskutovať, vecou apelu na spoločenskú zodpovednosť, keď sa stačí iba zjednotiť a priveľmi nešpekulovať. No treba jedným dychom dodať, že toľto druhu manipulácie sa Nvotovej dokument snaží na rozdiel od *Únosu* vyhýbať. A keď mu to aj náhodou nejde, aspoň ju priznáva ako súčasť istej rétorickej hry. Výsledkom je premyslené dielo, na ktorého výslednom tvare si Nvotová dala záležať.

Autorka filmu nevstupuje na panenskú pôdu: v kontexte politicky angažovaného dokumentu sa ako jej predchodkyňa núka Zuzana Piussi. Na rozdiel od Piussi, pre ktorú je niekedy dôležitejšie zachytiť tému takpovediac v stave zrodu a čo najrychlejšie ju naservírovať zaujatému publiku, kým ho ešte môže zasiahnuť, Nvotová evidentne spracúva tému pre publikum, ktoré o nej rozsiahle vedomosti nemá. Tému, ktorá ju podľa všetkého aj dlho zaujíma, a to do takej miery, že svoje rozprávanie môže vtípať

prelnúť s archívnymi zábermi, kde sa ako desaťročná „reportérka“ v rámci detskej hry neúspešne pokúša urobiť rozhovor s „Mečiarom“. Kombinácia historického dokumentu s autobiografickým rozprávaním je vo svete jedným z uznávaných trendov, zvlášť keď ide o vysvetľovanie autoritatívnych či totalitných režimov publiku, ktoré ich nezažilo. Na filme *Mečiar* je takáto stratégia sympatická najmä preto, že posúva film od tradičnejšieho typu antikomunistickej filmovej rétoriky – autoritatívneho rozprávania pre mladých – k istému typu generáčnej, ale zároveň sebareflexívnej a sebaspochybnújúcej výpovede. Nvotovej rozprávaniu sa nedá uprieť tendenčnosť, dokonca až akýsi exotizmus disidentského dieťaťa, ktoré od malička rebeluje proti „diktátorovi“. Takýto naratív, namierený skôr na zahraničné ako na domáce publikum (kde môže vyznieť skôr nepatrične), je podčiarknutý dramatickou dikciou režisérky pri čítaní komentára. No práve okato profesionálna dikcia „dcéry z hereckej rodiny“ robí z jasných politických názorov autorky spomenutú rétorickú hru, ktorá sa dá kedykoľvek prerušiť. Momenty, keď Nvotová akoby ustupovala od svojho vlastného narátivu alebo až prezrádzala vlastnú neistotu, sú vo filme najsilnejšie.

Mečiar totiž nie je len jej filmom, je to dielo, v ktorom režisérku kreatívne koriguje i dopĺňa strih, kamera, archívne metariály či samotný jeho protagonist. Hneď v úvode filmu upútajú takmer dystopické obrazy Bratislavy, akoby vytrhnuté z niektorého zo súčasných festivalových mestských filmov. Hlavné mesto Slovenska je postavené na úroveň ktorejkoľvek svetovej metropoly, no zároveň opakovane zobrazované s dôrazom na nadhľadovú metaforiku vtáčej perspektívy. Nie je však isté, kto je majiteľom tohto pohľadu. Kým kamera sa pozerá zhora na autá, čo sa uberajú po moste smerom k mestu, zvuková stopa prezrádza mierne zneistenie v hlase režisérky, pokúšajúcej sa opätovne dohodnúť si rozhovor s Mečiarom. V závere rozhovoru si napokon obe strany navzájom ďakujú.

Takýto úvod veľmi dobre odráža vzájomné zneistenie medzi režisérkou a objektom jej záujmu. Dôraz na „globálny“ mestský výraz má v tomto kontexte osobitnú úlohu. Europeizácia umeleckej formy, ale aj rýdzo individuálnych príbehov, ktoré si o sebe rozprávame, patrí medzi veľmi časté stratégie prežitia a zachovania si vnútornej integrity zoči-voči (post)socialistickému populizmu a z neho vyplývajúcej násilii. Poznáme to od čias upínania sa k roc-

kovým či pankovým kultúram ako k alternatívam komunizmu, z oháňania sa zlatou érou rocku či dissentu v období postsocialistických vojen (politických aj reálnych): ide o rétoriku, ktorá sa postupne transformuje, ale pritom sa radikálne nemení. Je do takej miery naturalizovaná, že v niektorých prípadoch je príliš ťažké uvedomiť si ju bez pohľadu zvonku. A v Nvotovej filme sa takýmto pohľadom „zvonku“ stáva paradoxne samotný Mečiar. Ten od začiatku zneistoval šikovným balansovaním na hrane medzi národným populizmom a európskymi hodnotami. Madeleine Albright nazvala Slovensko za jeho tretej vlády čiernou dierou Európy. Súčasná sebaaprezentácia Mečiara sa však akoby nanovo snažila sklbiť folklór s európskosťou, ktorú za jeho politikou mali v začiatkoch kariéry tendenciu vidieť mnohí jeho spolupracovníci a voliči.

Nvotovej film môže pôsobiť ako kalkul, ale je to kalkul vysoko funkčný: ukazuje krajinu, ktorá sa už dostala do NATO i do Európskej únie, no kdesi v útroboch stále skrýva rovnaký príbeh o východoeurópskom zloduchovi schopnom donekonečna meniť masky.

Režisérka Mečiarovi nič nedaruje, chronologicky sleduje jeho politický vývoj, svedká svedkov, ana-

lytikov či investigatívnych novinárov a ich výpovede konfrontuje so spomienkami na politický vývoj vlastnej rodiny. Hovoriace hlavy strieda s viac alebo menej známymi spravodajskými materiálmi, z ktorých miestami aj po rokoch mrazí, s rodinnými fotografiami a filmami z vlastného archívu. Materiál, ktorý nakrútila priamo v Mečiarovej vile, predstavuje pôsobivú protiváhu k takejto koláži. Mečiar v ňom vystupuje sebaisto i pokorne, je zdvorilý a nechýba mu zmysel pre humor. Je mimoriadne zaujímavé sledovať ho najmä v časozbernej konfrontácii neverbálnych prejavov: napríklad teraz neuhýba očami na rozdiel od materiálov nakrútených krátko po únose Michala Kováča a vidno, že tomu, čo hovorí, azda začal aj sám veriť. Z času na čas sa postará aj o nejakú tú metaforu: od banálnej kytice na privítanie až po opekanie klobásky, z ktorej všetko nepotrebné „stečie“. V naružovo omietnutej vile ho vidíme, ako cvičí v obkolesení bielizne sušiacej sa na tyčiach posilňovacích prístrojov. No Nvotovej sa nikdy celkom nepodarí jej protagonistu podobnými obrazovými riešeniami zdiskreditovať, ako sa to darí napríklad Piussi v *Krehkej identite* – Mečiar skrátka nie je pešiakom, akých si vybrala Piussi, vďaka svojej pretrvávajúcej viere vo vlastnú charizmu režisérkin naratív účinne zneisťuje.

V závere napokon Nvotová musí priznať, že porážka niekoho, na koho sa v detstve hrávala v sladkej ilúzii, že ide len o postavu z televízie, nemohla byť súčasťou lineárneho príbehu boja dobra a zla. Lineárnosť takýchto príbehov prezieravo diskredituje aj na záver vsunutá anketa pri príležitosti osláv Silvestra 2016: mladý párik v dobrej „nálade“ si Mečiara asociuje so známymi materiálmi z televíznych

archívov, ktoré sa medzitým stali hitom sociálnych sietí. Muž v zrelom veku nieisto vyhlási, že ho kedysi volil, no pozornosť réžie na seba znova strhne generácia, ktorá si Mečiara nemôže pamätať dosť na to, aby k nemu zaujala analytický postoj: podgurážené dievčiny sa nezmôžu na viac ako na pár triviálnych nadávok. Pravda patrí tým, ktorí za dospelého života nie sú priamymi pamätníkmi. Stala sa kolekciou banalít a kuriózných scénok z internetu.

Je škoda, že Nvotová sa hneď vzápätí vracia k očakávanému, no nie vždy analyticky uchopenému nastolovaniu paralel medzi Mečiarom a Ficom. Na druhej strane to však nerobí na základe reprodukcie kaviarenských debát, ale slovo radšej dáva „tvorcovi“ oboch vodcov Fedorovi Flašíkovi. No ani marketingové pozadie vysokej politiky nie je nová téma: od *Kandidáta* cez dokumenty Piussi a Rema je už nejaký čas usadená v kontexte slovenského filmu. Nvotová v podstate nepracuje ani s neočakávanými informáciami, ani s nečakanými témami či metódami, len recykluje to najúčinnejšie, čo sa v kontexte slovenského filmu alebo spoločenských debát už (vy)povedalo na tému postsocialistického cyklu populizmu, a dáva to do pôsobivého vizuálneho a hudobného šatu, odporozoraného zo zahraničných festivalových trendov. Spôsob, akým kombinuje svoj osobný príbeh s očakávanou a spoločensky schválenou verziou Mečiarovho vzostupu a pádu a napokon s materiálmi nakrútenými so samotným Mečiarom (o ktorom vieme, do akej miery sa pred svojimi potenciálnymi protivníkmi izoluje), je však dostatočujúco presvedčivý na to, aby film v konečnom dôsledku mohol zaujať aj tam, kde mu hrozí najväčšia kritika – u domácich pamätníkov. ▲

Mečiar (Slovensko/Česko, 2017) **RÉŽIA:** Tereza Nvotová **SCENÁR:** T. Nvotová, Josef Krájčich **KAMERA:** Martin Žiaran (hlavný kameraman) **STRIH:** J. Krájčich **HUDBA:** Pjoni **ÚČINKUJÚ:** Vladimír Mečiar, Petr Pithart, Theodor E. Russell, Ľuboš Jurík, Fedor Flašík, Marián Leško, Oskar Fegyveres, Peter Tóth a iní **MINUTÁŽ:** 89 min. **HODNOTENIE:** ●●●

■ FOTO: PubRes

Pocta himalájskemu horolezectvu

► Radovan Holub (filmový publicista)

Zase jeden odídený svet. Po filme o posledných tatranských nosičoch (*Sloboda pod nákladom*) sa Pavol Barabáš, režisér, scenárista a cestovateľ, možno aj dobrodruh v peknom zmysle toho slova, venuje najväčšej a uzavretej ére československého a slovenského himalájskeho horolezectva v dokumente *Vábenie výšok*.

Vo svojej najnovšej tvorbe sa Barabáš stále častejšie vracia k domovu a k hrdinom, ktorých má alebo mal okolo seba. Predtým pre neho nebola nedosiahnuteľná žiadna odľahlá destinácia – Nová Guinea, Kongo, Réunion, Etiópia, Antarktída, India, Nepál, Venezuela. Teraz sa vracia na Slovensko a s určitou nostalgiou sa rozhliada po krajine, kde vznikali jeho prvé filmy.

Titul *Vábenie výšok* sa začína v Tatrách. Barabáš symbolicky zavíta na Chatu pod Rysmi, s ktorou je spojený hrdina jeho nového príbehu – horolezec, náčelník Horskej služby a autor viacerých prvovýstupov Ivan Gálfy (1933 – 2011). Chata pod Rysmi sa otvárala v deň, keď sa Gálfy narodil. Zomrel v čase, keď sa tam začali búracie práce a generálna rekon-

štrukcia. *Vábenie výšok* je však v prvom rade kvalifikovaná a doposiaľ najkomplexnejšia filmová správa o československom a slovenskom himalájskom horolezectve. Dokument sa v kratochých „cudných“ narážkach, pre Barabáša typických, venuje aj Gálfyho osobnému životu. Predovšetkým je to však film o jeho výkonoch v horách a hlavne o himalájskych expedíciách v rokoch 1969 až 1987. Gálfy je vo filme zachytený ako človek, ktorý sa vo veľhorách cítil doma – či to bol Kaukaz, Pamír, alebo Himaláje –, ako populárna osobnosť, výborný športovec, rozprávač i slušný človek, ktorý si z lásky k horám vedel zaistiť dobrý kontakt s vtedajšími politikmi a získať tak možnosti na svoje expedície. Vo filme figurujú esá československého horolezectva od Arna Puš-

káša po Leopolda Páleníčka, od Michala Orolina po Ivana Fialu a Ľudovíta Záhoranského. Všetci začali svoje veľké výstupy v 60. rokoch.

Barabášov film rozpráva, ako československé himalájske horolezectvo vznikalo. Na to využíva od začiatku do konca archívne snímky a rozhovory s pamätníkmi, predovšetkým s Gálfyho synom Róbertom, takisto skialpinistom, ďalej s Fialom, Orolinom, Ivanom Urbanovičom a inými. Medzi trinástimi komentátormi je aj chatár, nosič a cestovateľ Viktor Beránek z Chaty pod Rysmi. Barabáš nerobí z horských výstupov žiadnu drámu, ako je dnes zvykom najmä v televíznej žurnalistike. Expedičné horolezectvo opisuje ako organizačne vysoko náročné, hlavne v časoch socializmu. Výstup do hôr alebo dokonca smrť v horách je pre neho len súčasťou cesty, epizóda, nič mimoriadne. Film zároveň ukazuje, aké nekalitné materiály boli vtedy z dnešného hľadiska k dispozícii. Laná, čakany, mačky a skoby boli úzkoprofilové. A predsa sa liezlo, možno s ešte väčším nadšením než dnes. „Československé horolezectvo malo vtedy vo svete úžasný zvuk,“ hovorí o tejto etape český horolezec Radek Jaroš.

V 60. rokoch, keď masová horská turistika ešte neexistovala, sa začali častejšie expedičné výpravy do Himalájí aj z našich krajín. Pokiaľ by však politické uvoľnenie nastalo už o dekádu skôr, mohli byť Česi a Slováci medzi prvými dobyvateľmi Himalájí. Barabáš pomocou archívnych fotografií dokladá, ako sa v 60. rokoch začali meniť Tatry – vznikajú horské hotely a závodné zotavovne. V napínavých sekvenciách režisér zachytil kľúčové expedície, ktoré sa zapísali do dejín horolezectva. Prvým medzníkom bola cesta československých horolezcov do afganského pohoria Váchán v roku 1965 a slovenský výstup na najvyšší vrchol pohoria Hindúkuš Tirič Mir o dva roky neskôr – v dejinách masívu to bol iba druhý výstup. Expedíciu vtedy viedol Ivan Gálfy. Pod jeho vedením nasledovala v roku 1969 prvá československá expedícia do Himalájí na deviatu najvyššiu horu sveta Nanga Parbat, popularizovanú Reinholdom Messnerom. Výprava bola predčasne ukončená, ale v Gálfyho slávnej expedícii z roku 1971 vystúpili na vrchol Michal Orolin a Ivan Fiala – po návrate bol v Starom Smokovci usporiadaný oslavný špalier pre „prvých slovenských pokoriteľov himalájskej osemtisícovky“. Nasledovala neúspešná československá expedícia na piatu najvyššiu horu sveta Makalu v roku 1973 a úspešná

misia v roku 1976. Obe viedol Gálfy a obe boli poznamenané smrťou českých členov výpravy – prvá smrťou Jana Kounického po páde a druhá Karla Schuberta pri zostupe. To, že ostatní horolezci nechali Kounického hore, ich dodnes naplňuje výčitkami. Roku 1981 prišla na rad tretia najvyššia hora sveta Kančendžonga a o tri roky neskôr Lhoce. Tú zdolal Zoltán Demján sólovo a ďalší deň vystúpili na vrchol jednou z najťažších ciest v Himalájach Josef Rakoncaj, Jarýk Stejskal a Peter Božík. Ich výstup už nikto nikdy nezopakoval. Československej expedícii vtedy k ojedinelému výkonu gratuloval aj Messner. V tom čase mal už Gálfy voperovanú kĺbovú náhradu a nebol schopný zopakovať svoje niekdajšie výkony. Nasledoval pamätný slovenský prvovýstup na Mount Everest, na jeho vrchole sa 15. októbra 1984 ocitli Zoltán Demján, Jožo Psočka a nepálsky šerpa Ang Rita (vedúcim expedície bol František Kele), všetci to dokázali bez kyslíka, podľa vzoru Reinholda Messnera. Na spätočnej ceste legendárny slovenský horolezec Jožo Psočka zahynul. V roku 1985 zase podnikli slovenskí horolezci vôbec prvý zimný výstup alpským štýlom na šiestu najvyššiu horu sveta Čho Oju. Neúspešná Gálfyho expedícia na Mount Everest v roku 1987 bola už „labuťou piesňou klasického expedičného horolezectva“ – v Himalájach sa stále viac presadzoval alpský prístup k lezeniu, bez pevných táborov, výškových nosičov a bez použitia kyslíka a fixných lán. No a v roku 1988 sa podaril heroický výkon, jeden z najväčších v histórii Himalájí – slovenskí horolezci Jaroslav Jaško, Peter Božík, Dušan Becík a Jozef Just prekonal Mount Everest alpským štýlom po Boningtonovej „hard way“, čo je najťažšia zo všetkých štrnástich ciest na Everest. Just vystúpil až na vrchol, no pri zostupe všetci štyria zahynuli. Dátum 17. 10. 1988 sa stal medzníkom slovenského horolezectva. Expedíciu vtedy viedol Ivan Fiala, ktorý v tom roku skončil s lezením. A skončila sa aj jediná epocha slovenského klasického himalájskeho horolezectva; neuveriteľné výkony tejto éry sa už nezopakovali.

Sám Gálfy viedol päť himalájskych expedícií. Bolo to v časoch, keď zohnať potrebné potvrdenia, súhlasy úradov a financie bolo práve také náročné, ako dostať sa za hranice a mesiac sa trmáčať s naplneným nákladniakom naprieč krajinami. Koncom 80. rokov sa však čoraz viac prejavujú ambície jednotlivcov, každý sa snaží byť slávny sám za seba.

„Sloboda deformuje kolektív,“ hovorí v jednom revolučnom rozhovore Ivan Gálfy a jeho syn dodáva, že dnes je ťažké nadchnúť ľudí pre náročné výstupy. „Everest už nie je o skutočnom športovom horolezectve. Tí, čo vylezú, stávajú sa mediálnymi hviezdami.“ Josef Rakoncaj je k stavu dnešného himalájskeho horolezectva ešte kritickejší a nazýva ho „vysokohorskou turistikou“. Výstupy do hôr sú vopred medializované, aj jedna omrzlina sa stáva predmetom rozruchu. Sám Gálfy po roku 1989 podstupuje boj o privatizáciu budov Horskej služby a záchranných staníc v Tatrách, jeho život sa zadržáva. Vzťahy medzi ľuďmi sa zhoršujú. Barabáš to prsto konštatuje, nezalamuje nad tým rukami, po-revolučné časy neprekľína. Jednoducho je to tak – začína platiť „každý za svoje a každý sám za seba“.

Pavol Barabáš nehodnotí človeka podľa jeho politickej príslušnosti, ale podľa výkonov a vzťahu ku kolektívu. Je mu v podstate jedno, aká bola doba z politického hľadiska a že bolo treba nejako vychádzať s komunistami, ktorí mali moc. Zaujímá ho sila a schopnosť jednotlivca prekonať dané podmienky. Film rozpráva o medzníkoch československého a slovenského horolezectva prehľadne a bez veľkých slov. Hovorí o mimoriadnych výkonoch, o chorobách horolezcov, o kráse hôr. Hudba Martina Bara-

báša podčiarkuje celkový tón majestátnosti, ktorý rozprávanie dodávajú letecké zábery horských štítov a neuveriteľné ľudské osudy. Film má priestor a historický horizont. Jeho cesta od Kaukazu po Himaláje je mimoriadne pôsobivá. Dobové fotografie Ivana Gálfyho s Jozefom Psočkom alebo Ivanom Urbanovičom na Nanga Parbate v roku 1971 majú dnes historickú hodnotu a ukazujú, ako veľmi sa vysokohorská turistika od tých čias zmenila.

Film sa niekoľkokrát vracia k ťažkostiam expedičných ciest. Ukazuje komplikovanosť výstupov na hory, ale aj problémy s „federálnym“ vyskladaním výprav, s nelegálnym vývozom západnej meny, s niektorými nekalitnými potravinami, ktoré si výpravy museli voziť z Československa, s nedostatkom peňazí (komická je napríklad epizóda, ako členovia výpravy išli do Káthmandu predávať okuliare). Vtedajšia kombinácia dopravy nákladnými autami a lietadlami by už dnes nebola mysliteľná. A predsa sa liezlo. Film *Vábenie výšok* je poctou expedičnému horolezectvu, ktoré je možno zdĺhavé, no nechalo po sebe obrovské výkony. Je oslavou jednej etapy československého a slovenského himalájskeho (a širšie veľhorského) horolezectva a poctou jeho zakladateľovi Ivanovi Gálfymu. ▲

Vábenie výšok (Slovensko, 2017) _SCENÁR, RÉŽIA, KAMERA: Pavol Barabáš

_STRIH: Róbert Karovič _HUDBA: Martin Barabáš _MINUTÁŽ: 105 min. _HODNOTENIE: ●●●●●

Očista piesňami

► Katarína Mišíková (filmová teoretička)

Dokumentárny film Mareka Šulíka *Ťažká duša* vznikol ako súčasť etnomuzikologického výskumu rómskych žalostných piesní *Šilalo paňori*, na ktorom sa režisér podieľal s muzikologičkou Janou Belišovou, so spisovateľkou a filmovou kritičkou Zuzanou Mojžišovou a s niekoľkými ďalšími spolupracovníkmi v rokoch 2014 až 2017 prevažne na východe Slovenska. Šulík ním nadviazal na svoje predchádzajúce projekty o rómskej hudbe, realizované spolu s Janou Bučka: na reportážne ladený záznam stretnutia rómskych spevákov a profesionálnych hudobníkov *Cigarety a pesničky* (2010) a sčasti aj na dokumentárnu hru *Zvonky šťastia* (2012).

Výstupmi vedeckého výskumu bývajú akademické štúdiá, určené pre relatívne uzatvorenú komunitu profesionálne úzko špecializovaných odborníkov. V prípade projektu *Šilalo paňori/Studená vodička* máme do činenia s trochu iným typom výskumu, ktorý síce stavia na serióznych metódach zberu, archivácie a orálnej histórie, ale ktorého plody sú zároveň priam stvorené aj pre profesionálne nezaangažované publikum. Podobne ako pri Belišovej predchádzajúcom výskume starodávnych rómskych piesní *Phurikane gila* (2000 – 2001), ktorý vyústil do vzniku spevníka, knižného cestopisu a CD s nahrávkami autentických rómskych piesní, aj v prípade projektu *Šilalo paňori* je výsledok vskutku multimediálny: okrem piesňovej zbierky Jany Belišovej zahŕňa aj 25 dokumentárnych videí, osobný sociálny cestopis Zuzany Mojžišovej *Za rómskym ľudom* a Šulíkov dokumentárny film. Tieto výstupy sa sčasti prekrývajú a vstupujú do vzájomného dialógu, aby spoločne dotvárali prí-

behy speváckych protagonistov – zámerom projektu totiž nebolo len zozbierať rómske žalostné piesne, ale aj predstaviť ich v kontexte životných príbehov. Teda vykresliť ich nie ako muzeálny folklór, ale ako živú súčasť rómskej kultúry. Súčasná, ktorá sa pod vplyvom viacerých faktorov v dnešnej dobe vytráca, ešte stále však zohráva osobnú úlohu v živote interpretov piesní. Práve táto dialogická povaha projektu ho umožňuje prezentovať nielen ako archív, ale aj ako pozvánku na lepšie porozumenie vnútornému svetu rómskej komunity. Napokon, umenie a veda sú rovnako legitímnymi spôsobmi porozumenia svetu alebo, slovami Nelsona Goodmana, dvoma spôsobmi svetatvorby.

Štruktúra filmu *Ťažká duša* je dialogická hneď z niekoľkých hľadísk. Film v troch kapitolách predstavuje výsek zo života troch dospievajúcich chlapcov. Tomáša, ktorého otec odišiel za prácou do Anglicka a s rodinou komunikuje cez Skype; Tomáš

miluje hru na gitare, ale nevie či nechce sa prispôbiť školskému systému, a tak chodí poza školu a vynecháva i hodiny hudobnej výchovy. Erika, najmladšieho syna muzikanta Gustáva, ktorého viac baví potulovať sa s kumpánmi, ako učiť sa rómske piesne. A napokon Ďoďa, ktorý má už 21 rokov, ale stále nemá dievča, čo trápi vari viac starú mamu ako jeho samého. Každá z týchto kapitol prezentuje tému vzťahu mladej rómskej generácie k hudbe predkov prostredníctvom dialógu so (staro)rodičovskou autoritou. Tomáš obdivuje gitarové majstrovstvo svojho otca a isto by raz chcel vedieť hrať ako on. Erik svojho otca nepočúva a odmieta jeho gitarové lekcie. Ďoďov vzťah k starej mame je ustavične živý hudbou, prirodzene včlenenou do ich všedného dňa. V týchto medzigeneračných vzťahoch sa hudba stáva komunikačným prostriedkom, spôsobom odovzdávania či odmietania životnej skúsenosti. Tri kapitoly o mladíkoch sú pospájané piesňovo-rozho-

vorovými predelmi, v ktorých účinkujú rôzne staré dospelé ženy. Ide tu vlastne o hudobné miniportréty, v ktorých prostredníctvom piesne zaznieva to, čo ťaží dušu ich protagonistiek: fragmentárne spomienky na mŕtveho otca v Prelúdiu, hrozná zážitky z väzenia v Lamentose, bolesť a choroba staroby v Dolorose a strata blízkeho v Lacrimose. Označenia pochádzajúce z hudobnej terminológie vytvárajú akýsi preklad nálady a emócie rómskych žalostných piesní, ktoré sú samy osebe dialogické: interpret sa pri nich neraz rozlúťostia, ale aj od žiaľu odľahčiť. Učene tomu hovoríme katarzia, jeden protagonista z Mojžišovej cestopisu to vystihuje bezprostrednejšie: „*Ťažko mi príde na srdce a si aj poplačením, a tak. Až také veci si nepredstavujem, lebo*

ked' začnem spievať halgatón, a pri tom budem myslieť na mamu, tak zabudnem text. Slová. A už hops! Tam ide o ten pocit. No lebo to odchádza od srdca. Tieto pesničky halgatóny idú od srdca. Aj preto, lebo sú to ľútostné pesničky. No tak smútok je aj dôležitý, aj neďôležitý.“ Význam emócie pre rómsku hudbu zaznieva neraz i v dialógoch filmu: Tomášov otec nabáda syna so synovcom, aby sa od gadžov naučili noty, ale aby nehrali ako oni, lebo gadžom chýba cit; Erikovi otec zdôrazňuje, že musí hrať s pasiou; Ďodova stará mama vnuka žiada, nech jej zaspieva, aby sa jej lepšie jedlo, sama sa však melódiou nakazí a namiesto do jedla sa pustí do spevu.

Reprezentácia Rómov prostredníctvom hudby neepochybne patrí k tradičným spôsobom, akými sú približovaní bielej majorite. V ich vzťahu k hudbe sa zračí nielen rozdielne vyjadrovanie emócií, ale aj iný vzťah k abstraktnému systému či pravidlám majoritnej spoločnosti (v Tomášovom prípade sú takýmto abstraktným systémom napríklad noty či známkový ziačeky knižky). *Ťažká duša* má však ďaleko od romantizovaného obrazu rómskej komunity či stereotypného vykreslenia „rómskej otázky“ nielen preto, že v nej sociálne motívy (nezamestnanosť, kriminalita, chatrče v osadách a pod.) figurujú len ako pozadie príbehov, ale predovšetkým preto, že Šulík sa nesnaží dorozprávať osudy protagonistov až do pointy. Problémy, ktoré chlapi riešia – vzťah k rodičom, hľadanie svojho miesta na svete, túžba po láske – sú problémami univerzálnymi. A hudba ako spôsob citového spracovania týchto problémov ich robí osobnými. Tento rozmer neoslabuje ani priznaná miera inscenovania situácií, ktoré majú napriek téme žalostných piesní neraz komický nádych.

Ked' hovoríme o dialogickom charaktere filmu *Ťažká duša* i celého projektu Šilalo paňori, nejde len o dialóg medzi vedou a umením, medzi rôznymi médiami, medzi rómskou a bielou kultúrou či medzi ge-

neráciami. Ide tu aj o dialóg s tradíciou. Čo z ústne odovzdávanej tradície starodávnych rómskych piesní zostalo živé dodnes a ako tie piesne prežijú v modernej dobe? Ako môže táto tradícia pokračovať bez literárnych pamiatok a archívov? Inak povedané, ako uchovať pamäť pre kultúru, ktorej mentalitu charakterizuje prežívanie tu a teraz? V Mojžišovej cestopise opakovane zaznieva frustrácia z vytrácania sa pamäti v rómskej komunite, kde si respondenti často nevedia spomenúť na to, čo „výskumníkov“ zaujímal: „Čas tu plynie nejakým iným, niet v pamäti nejakých poriadnych záchytných bodov. Kalendáre na stenách nevisia (niekedy visia, ale sú staré, vlastne fungujú len ako dekorácia kvôli svojmu obrázku), diáre v šuplíkoch neležia, hodinky netikajú. O pár rokov z famózneho Bélu Pokutu ostane iba to, čo sme si z neho zapamätali my. Gádžovia. Uf.“ Tému pamäti nastoľuje už Prelúdiom: žena je vyzvaná, aby zaspievala pieseň svojho otca, ale nepamätá si jej slová. Po chvíli sa rozpomenie a so slovami sa jej vrátia i spomienky na mŕtveho otca a pocit žiaľu. Ďalej už spievať nevládze. Spomienky sú vyvolané pocitmi, nie faktmi a dátami. Príbehy troch protagonistov *Ťažkej duše* ukazujú, že tradícia rómskych piesní pokračuje najmä tam, kde je živá blízkym medzigeneračným vzťahom, ako v prípade Tomáša a Ďodá. Nie je však stratená ani v Erikovom prípade: nadobúda novú podobu v rompope, ktorý pozerá v televízii, či v parodizovanej verzii aj v popevkoch hlúčika hrajúcich sa deciek. Tam, kde je tradícia súčasťou každodennosti, nemusí mať pietnu podobu – preto sa na stenách rómskych príbytkov môžu vedľa svätých obrázkov vynímať aj plagáty či fotografie detí v karnevalových kostýmoch. Tie tradičné piesne sú totiž ako vysoká tráva, ktorá sa viackrát objavuje v krajinkárskych predeloch Šulíkovho filmu: ohne sa vo vetre, smutno zašumí a rastie ďalej. ▲

Ťažká duša (Slovensko, 2017) _SCENÁR, RÉŽIA, KAMERA: Marek Šulík _STRIH: Peter Kotrha, M. Šulík _ÚČINKUJÚ: Gizela Čonková, Terézia Polhošová, Viera Mižigarová, Tomáš Mižigar, Adrián Mižigar, Peter Mižigar, Marko Mižigar, Tomáš Durkáč, Valéria Mišalková, Anna Mižigarová, Artur Mišalko, Gustáv Dunka, Erik Dunka, Jozef Drevenčák ml., Jozef Drevenčák st. a ďalší _MINUTÁŽ: 71 min. _HODNOTENIE: ●●●●

■ FOTO: Filmtopia

Každú radosť mi pokazil politický blen

► **Jelena Paštéková** (filmová historička)

Takto sa raz vyjadril Martin Ťapák. O tomto pozitívnom človeku so všestranným talentom odvysielala RTVS 14. októbra premiérový dokumentárny film v réžii jeho syna Mareka. Vyštudovaný herec, divadelník a tanečník kráča v otcových šľapajach. V roku 2012 nakrútil hudobno-tanečnú snímku *Tanec medzi črepinami*, v ktorej sa usiloval, podobne ako kedysi Martin Ťapák, nadviazať emocionálny kontakt s divákom.

Rodinné väzby sú legitímne, hoci nie celkom obvyklou motiváciou na pripomenutie skutkov originálnej tvorivej osobnosti. Bez Mareka Ťapáka by to však sotvakto bol urobil. Pôsobenie jeho otca v slovenskej kultúre však trvalo vyše štyridsať rokov a nedá sa pokladať iba za warholovských pätnásť minút slávy. Ťapáková práca vzbudzovala nadšenie, ale vyvolávala aj kontroverzie, týkajúce sa miestami príliš expresívnej autorskej poetiky a politického účinkovania v období normalizácie, ktorého kvintesenciou sa stala oficiálna snímka o Klementovi Gottwaldovi *Zrelá mladosť* (1983). U Ťapáka bolo všetkého „príliš moc“. Možno preto, že jeho veľkému činorodému temperamentu bolo všetkého príliš málo.

Bol dieťaťom svojej doby. Jeho život a tvorba zasiahli politické siločiaru Februára (za sympatie k Demokratickej strane a emigráciu brata na Západ musel odísť z divadla), recidíva honu na buržoázných nacionalistov koncom 50. rokov (musel odísť zo SLUK-u), nástrahy normalizácie, keď vstúpil do KSČ a zastával post generálneho riaditeľa Slovenského filmu a poslanca SNR (1977 – 1980). Všetky dramatické životné peripetie ho posunuli bližšie k filmu: z divadla do SLUK-u, zo SLUK-u do Laterny magiky, z Laterny magiky do televízie, z televízie na Kolibu a po funkcionárskom období zasa nazad k filmu.

Podobne ako filmovú cestu iného hľadača národnej duše Paľa Bielika aj Ťapákovu dráhu odštartovalo herecké účinkovanie v SND, kde sa ako asistent réžie naučil inscenovať folklór. Bol o generáciu mladší ako umeleckí selfmejdmeni predchádzajúceho decénia, mohol získať patričné vzdelanie v profesii. Jeho tvorba vyrastala z hlbokej životnej skúsenosti a jasne sformulovaného osobnostného cieľa: zobrazí kolo-

beh slovenského osudu z perspektívy absolútnych veličín – lásky, smrti a každodennej driny. Pri všetkom sa hralo a tancovalo, zneli nádherné pesničky v podaní neopakovateľného chóru ľudských hlasov.

Účinkovanie v Laterne magike a asistancia pri Bielelikovom *Jánošíkovi* pomohli Ťapákovi uskutočniť sen o samostatnej réžii. Rozvíjajúca sa Československá televízia v Bratislave mu v rámci potreby zvýšiť objem vysielaných programov a naplniť výrobnú kapacitu filmových ateliérov poskytla veľké príležitosti. Tak vznikli legendárne tituly *Kubo*, *Balada o Vojtovej Maríne*, *Živý bič*. Jeho najväčším úspechom bola paródia jánošíkovskej legendy vo filme určenom pre kiná *Pacho*, *hybský zbojník* (1975).

Konštruktívnym gestom Marekovho dokumentu s prostým názvom *Martin Ťapák* je túžba nadviazať kontakt s otcom. Sprítomniť vlastné i cudzie spomienky, ktoré majú tú výhodu, že sú zaznamenané. Archív však musel prekročiť prah živej pamäti a tu sa autorovi darí. Pomocou strihu vyjadruje motívy vratkosti života, zápasu (opakované pády, kotúľanie nadol, smrť, kríž), ale aj harmónie okamihu, radosti a lásky. Spravidzajúci ich otcove komentáre vo zvukovej stope, ktoré plynule prechádzajú do priameho rozprávania na kameru. Z formálnej stránky je tento portrét starosvetký. Réžisér sa neusiluje inovovať postupy, sústreďuje sa na obsah a tému. Problematiké je pre mňa výtvarné poňatie animovaných pasáží boja „mládenca s potvorou“, analógia pôsobí príliš priamočiarno. Marek Ťapák sa však statočne vyrovnal so zložitými okolnosťami otcovej umeleckej cesty: nič si nezlahčuje, nič nepremlčí. Jeho hľadanie odpovedí je odvážne, úprimné a láskavé, samo osebe je hodnotou. ▲

**Jana Dudková
a Katarína Mišíková (Ed.):
Transformation
Processes
in Post-socialist
Screen Media**

(Vysoká škola múzických umení, Slovenská
akadémiá vied, Bratislava 2016, 189 strán)

Zborník desiatich textov mapuje smerovanie filmovej a televíznej tvorby v krajinách bývalého východného bloku po páde železnej opony. Ich autori si všímajú také rôznorodé aspekty vývoja jednotlivých regionálnych kinematografií v postsocialistickej ére, ako sú transformačné stratégie, filmové festivaly či vplyv digitalizácie na divácku recepciu filmov. Slovensko v zborníku svojimi príspevkami reprezentujú zostavovateľky publikácie, filmové teoretičky Jana Dudková (Ústav divadelnej a filmovej vedy SAV) a Katarína Mišíková (Katedra audiovizuálnych štúdií FTF VŠMU), spolu s Martinom Šmatlákom, riaditeľom Audiovizuálneho fondu. Kým Jana Dudková sa venuje vývoju slovenského televízneho filmu po roku 1989, Katarína Mišíková skúma problematiku súčasnej slovenskej „sociálnej drámy“ a Martin Šmatlák v úvodnom texte opisuje okolnosti vzniku Audiovizuálneho fondu.

► Monika Mikušová

Únos

(Magic Box Slovakia)

Dlhé roky sa domáca kinematografia venovala viac sociálnym drámam než reflexii vlastnej histórie. Tohto roku sa hneď dva filmy vracajú k udalostiam po roku 1989, ktoré významne ovplyvnili vývoj situácie na Slovensku a vnímanie našej krajiny v zahraničí: *Únos* Mariany Čengel Solčanskej a dokument Terezy Nvotovej *Mečiar*. Tomu prvému sa podarilo niečo, čo je asi snom každého tvorcu – prilákal do kín 280 000 divákov a mal vplyv na návrh ústavného zákona o zrušení tzv. Mečiarových amnestií. Lebo napriek tomu, že vo filmovej deji, ktorý sa začína v posledný deň prvého roku mladej Slovenskej republiky, vystupujú len Prezident, Predseda, Predsedov chalanského či Efenendi, každému je jasné, o koho ide v prípade príprav a uskutočnenia únosu prezidentovho syna do zahraničia. Film však rozpráva aj o ľuďoch, ktorí nezostali ľahostajní voči systému a zaplatili za svoje konanie vysokú cenu. Je dobre, že tento film vznikol, pretože mnohí už zabudli, v čom sme tu v 90. rokoch žili, a mladá generácia to ani len netuší. Film je na DVD so zvukom DD5.1 a DD2.0 a s voliteľnými anglickými titulkami. Ako bonusy na ňom nájdete štyri teasery, kinotrailer a videoklip Kali – *Pravda je len jedna*.

Baba z ladu

(Bontonfilm)

Český režisér Bohdan Sláma je známy doma i v zahraničí vďaka svojim filmom *Divoké včely*, *Šťěstí* alebo *Venkovský učitel*. Na ich úspechy nadviazal svojím ostatným filmom *Baba z ladu* (2017), ktorý vznikol v česko-francúzsko-slovenskej koprodukcii. Jeho protagonistkou je Hana, ktorá po smrti manžela žije sama v rodinnej vile. Jej dvaja synovia ju navštevujú so svojimi rodinami, no tieto stretnutia sa často končia hádkami. Keď sa Hana zoznámi s otužilcom Broňom, otvorí sa jej nový svet. Broňovi kolegovia z oddielu ju vezmú medzi seba a Hana sa postupne naučí prekonávať strach z ľadovej vody. Jej vzťah s Broňom prerastie do lásky. Príbeh rozkrývajúci neľahké vzťahy medzi tromi generáciami prináša nádej, že život môžete vziať do vlastných rúk v akomkoľvek veku. Hanu stvárnila Zuzana Kronerová a za túto úlohu získala v zahraničí už niekoľko ocenení. Snímku zároveň vybrala ČFTA ako českú národnú nomináciu na Oscara v kategórii cudzojazyčných filmov a Európska filmová akadémia ju zaradila do užšieho výberu kandidátov na Európske filmové ceny. Film je na DVD s obrazom vo formáte 16 : 9, so zvukom DD5.1 a DD2.0 a s voliteľnými českými a anglickými titulkami a s českými titulkami pre nepočujúcich. Ako bonusy sú tu trailer a rozhovor s režisérom.

Cez kosti mrtvých

(Bontonfilm)

Ostatný filmový počín režisérky Agnieszky Holland (na ktorom spolupracovala s Kasiou Adamik) by pokojne mohol slúžiť ako vizuálna definícia ambivalentnosti. Variácia na *Psycho* v „bečkovom“ podaní sa tu kríži s pokusom o akcentovanie ambicioznej a vážnej témy. Čiernohumorná multizánrová štylizácia výrazne kontrastuje s okrajovo načrtnutými negatívnymi spoločenskými javmi. Postavy a ich drobno-kresba podliehajú značnej hyperbolizácii a záverečná pointa môže byť varovne zdvihnutým prstom, apelujúcim na základné morálne princípy aj drsným satirickým výsmechom do tváre všetkých idealistov. Ambivalentnosť odráža i formálna stránka diela, ktorá prirodzene dynamicky a divácky priťažlivý námet rozmieňa na demonštratívne samoučelný sled ležérne idylických a expresívno-lyrických sekvencií. Samotná Agnieszka Holland túto koprodukcii (Poľsko/Česko/Slovensko/Nemecko/Švédsko) charakterizovala ako feministicko-ekologicko-anarchistický triler s prvkami čiernej komédie. DVD vydanie je „katorický podvýživene“. Popri originálnom znení a českých titulkoch ponúka totiž sekcia Bonusy iba náhľad plagátu, zopár fotografií a trailer. No a na DVD sa tentoraz nenachádza ani obligátny český dabing.

► Miro Ulman, Jaroslav Procházka

SVS NOBIS

zvukárka
Denisa Uherová

Momentálne pracujem na redizajne zvuku svojho bakalárskeho filmu *O sestre* (r. B. Slepková). Na základe neho píšem prácu o vytváraní zvukových plôch, ktoré pozostávajú zo zvukov s odlišnou textúrou. Ďalším projektom je spolupráca so scenografkou Astríd Bode, s ktorou sa snažíme o vytvorenie tzv. zvukových oáz v dnešnom rušnom svete. Výsledkom bude inštalácia vo verejnom priestore. Okrem toho sa momentálne venujem nahrávaniu atmosfér a rozhovorov s ľuďmi, ktorých stretávam pri cestovaní. Zatiaľ je to len zbierka kadečoho, ale dúfam, že raz dám tento audiiodokumentárny materiál dokopy.

režisér
Jakub Julény

V spolupráci so spoločnosťou Hitchhiker pripravujem dlhometrážny projekt o košickej undergroundovej komunite okolo osobnosti Marcela Strýka. Okrem toho som rád, že sa môžem podieľať na organizácii multizánrového podujatia Víkend atraktívneho divadla v mojom rodnom Zvolene. Popritom „fotonovinárčím“ v bansko-bystrickom kraji Mariána Kotlebu a s údivom sledujem lokálne paradoxy.

kameraman a producent
Peter Kelíšek

Začínam postprodukčné práce v Českej televízii na 8. až 11. časti seriálu *Inšpektor Max* s Jurajom Kukurom v hlavnej úlohe. Koncom novembra dotočíme TV film o Alexandrovi Dubčekovi pre RTVS *Krátka jar, dlhá zima* v réžii Laca Halamu. Na jar pripravujem pre ČT 8-dielny seriál *Lynč* pod vedením Harolda Aptera, ktorý pre ČT projekt vyvinul a aj ho spolurežuruje. Koncom roka uvidíme do kín dokumentárny film o Mikolajovi Váľkovi s názvom *Válek*. Je to pokračovanie nášho interného programu mapovania tunajšej histórie prostredníctvom známych osobností, robíme to spolu s Patrikom Lančaričom, Marošom Šlapetom, Pecom Pavlačom.

Ostrým nožom chcú filmári zasiahnúť slabiny justície

► Zuzana Sotáková

Na začiatku novembra 2005 prišli rodičia Daniela Tupého o svojho 21-ročného syna. Na Tyršovom nábreží v Bratislave ho vtedy dobodala skupinka maskovaných mužov. Dnes ešte stále nie je vražda vysokoškolského študenta vyšetrená. O zlyhaní slovenskej justície a zodpovedných orgánov hovorí pripravovaný hraný film Teodora Kuhna *Ostrým nožom*, voľne inšpirovaný touto tragickou udalosťou.

„Dotklo sa nás to, pretože keď sa incident udial, boli sme s kamarátmi v podobnom veku ako Daniel Tupý. Vnímali sme to tak, že sa to mohlo stať aj nám,“ hovorí Teodor Kuhn, keď sa začiatkom jesene prichádzam pozrieť na nakrúcanie jeho celovečerného debutu do auly Právnickej fakulty Univerzity Komenského. Minimalistická, ale priestranná miestnosť, obložená drevom, zhora strážená štyrmi guľovými lampami a vpredu štátnym znakom Slovenskej republiky, je nateraz súdnou sieňou. Stane sa miestom najhromadnejšej scény filmu *Ostrým nožom*, na placi bude asi 50 komparzistov a v priebehu 48 hodín sa nakrúti okolo 80 záberov.

Bratislava je mesto, kde zabil Daniela Tupého a žije v ňom aj Teodor Kuhn, ktorý ako skejtbordista neraz jazdil v Sade Janka Kráľa, susediacom s miestom činu. Vo filme zaznie hlas jednej generácie, ktorá

sa nechce pozerať na to, ako štát systémovo zlyháva. „Chceli sme urobiť archetypálny príbeh o nespravodlivosti, aby sme divákov scitlivovali vo vzťahu k tomu, že na Slovensku naozaj žijú ľudia, s ktorými štát zamedá. Celú tú mieru nespravodlivosti sme sa snažili sústrediť do nášho filmu,“ vysvetľuje režisér a pokračuje: „To znamená, že sme si akoby požičiavali aj špecifiká z iných káuz. Napríklad z tej, keď policajti strieľali na auto so študentmi a potom povedali, že videonahrávku zo zásahu nemôžu použiť, lebo zariadenie bolo v testovacej prevádzke.“ Podľa Kuhna sú vo filme verne zachytené dve situácie, ktoré sa naozaj stali, a mnoho ďalších je silne inšpirovaných skutočnosťou.

Teodor Kuhn si so scenáristom Jakubom Medveckým urobil relatívne rozsiahly výskum. „Na základe neho sme potom použili prvky, ktoré sú symptoma-

tické pre stav justície na Slovensku a vsadili ich do všeobecnejšej roviny. Film nie je príbehom Daniela Tupého. Je o vražde nevinného chlapca. A o jeho otcovi, ktorý čelí súdnej mašinérii, zabraňujúcej vyšetreniu prípadu. Ten film je rovnako súdnou aj osobnou drámou,“ podotýka režisér a podčiarkuje, že osobná línia príbehu je celá vyfabulovaná. Približuje otca, ktorý po smrti syna zisťuje, že ho vlastne nepoznal a nebol mu dobrým otcom. Čím viac sa synovou smrťou trápi, tým viac sa snaží vnieť do prípadu spravodlivosť. „Naša fabulácia súvisí s dramatickými potrebami filmu. Aby lepšie držal pokope, vložili sme doň osobný konflikt dvoch postáv. Hoci rodina Tupých mala v skutočnosti vyrovnané vzťahy,“ ozrejmuje Kuhn. O tom, ako bude film vystavaný, sa tvorcovia rozprávali aj s rodičmi Daniela Tupého.

„Tento projekt som začal písať sám, ale nešlo mi to. A potom som videl jeden študentský film, ktorý bol taký dobrý, že som kontaktoval jeho scenáristu Jakuba Medveckého. Zavolať som mu s tým, že sa síce nepoznáme, ale že spolu napíšeme celovečerný scenár. Začali sme s príbehom o policajtovi, čo bola obrovská chyba. Dej bol síce akčný a napínavý, ale neponúkal priestor na empatiu. Smrť chlapca v ňom bola skoro až banálna,“ vracia sa k počiatkom režiséra. Progres nastal, keď do projektu vstúpil český dramaturg Rudolf Suchánek, ktorý predtým robil napríklad na filme *Domáci péče*. „Povedal nám, že jadro príbehu je inde. My sme to celý čas cítili, ale bolo ťažké uviesť si, že píšeme o nesprávnej postave. Ruda nám navrhol, aby sme si radšej predstavili situáciu, keď rodič príde o dieťa.“ Kuhn a Medvecký teda vymenili hlavné postavy príbehu a scenár potom vyvíjali dva roky, už aj s pomocou Štěpána Hulíka (*Hořící keř*, *Pustina*).

Kameramanka, skriptka, režisér a vlastne každý, kto vo filme nehrá, sa ešte pred obedom presunie na opačný koniec miestnosti. Nakrúcať sa bude s Janou Olhovou, ktorá stvárňuje prokurátorku v čierno-fialovom talári. Keď je všetko nastavené podľa predstáv kameramanky Denisy Buranovej, začína sa výsluch svedka v snahe zistiť, kto zabil mladíka (vo filme sa volá Dávid Benko). Na záver obrazu venuje prokurátorka veľavravný pohľad otcovi obete. Toho hrá Roman Luknár. A hneď vidieť, že spolupráca s ním je trochu iná ako s ostatnými. „Keď vstupoval do projektu, povedal mi, že scenáre nečíta. Spýtal som sa ho, ako teda pracuje. Odpovedal, že príde na plác, ja mu poviem, čo chcem, a on mi to dá. Ja mu na to,

že to je poriadna blbosť. Ale on odvetil, že to tak robí tridsať rokov a vždy to funguje. Teraz v polovici natáčania môžem povedať, že neklamal,“ hovorí režisér.

Skutočne, uvoľnenosť a dôvera v režiséra i štáb sa ukázu hneď, ako Luknár vkročí do miestnosti. Najprv príde iba v krátkych nohaviciach pozdraví na plác, prehodí pár vtipov, povie jednu-dve historky a všetkým naokolo sa tváre vyhladia do úsmevov. Okrem neho a Olhovej obsadili tvorcovia do filmu napríklad aj Elu Lehotskú či Miroslava Krobota. Popri nich sa ako obvinení neonacisti predstavujú viacerí poprední domáci raperi na čele s Momom a Molochom.

Popri hereckom obsadení zohráva dôležitú úlohu scénografia a predovšetkým kamera Denisy Buranovej, ktorá debutovala vizuálne pôsobivou drámou *Piata loď*. „Chcel som točiť ručnou kamerou a dynamicky, trochu v štýle *Dogmy 95*. Denisa si zavolaala scénografa Michala Lošonského a obaja sa postavili proti tomu. Tou metódou pracovali na predošlých filmoch a už toho mali dosť. Takže sa pohybujem v neznámych vodách, lebo robím hollywoodskym spôsobom záberovania, nakrúcam zo statívov a používam jazdy. Nebola to moja šálka kávy, ale keď vidím tie zábery, som rád, že som sa dal prevalcovať,“ prezrádza Kuhn.

Nakrúcanie, ktoré malo dokopy 30 dní, prebiehalo v Bratislave a sústredilo sa na kvalitnú slovenskú architektúru (robilo sa napríklad v budovách televízie a rozhlasu a v Istropolise).

Má podľa Teodora Kuhna film *Ostrým nožom* otvoriť celospoločenskú debatu? „Tento prípad je v skutočnosti veľmi komplikovaný. Vyšetrovanie je pozastavené, možno do nekonečna. Niektorí z obvinených sú vo výkone trestu, ale za iné veci. Ak teda máme nejakú ambíciu, je ňou otvorenie debaty o stave spravodlivosti na Slovensku. Po dopozieraní filmu by som bol rád, keby si ľudia uvedomili, že niekde medzi nami žije človek, ktorému zavraždili syna, a nám je to jedno.“

Premiéra filmu *Ostrým nožom* je plánovaná na budúci rok. ▲

Hľadá sa dôvera. Zn: Zúfalo

► Jaroslav Hochel (filmový publicista)

Už po osemnásty raz ponúkol medzinárodný festival dokumentárnych filmov Jeden svet pestrú paletu snímok na aktuálne spoločenské a politické témy. V programe jeho bratislavskej časti (12. – 17. októbra) bolo uvedených 59 filmov.

Leitmotívom bolo hľadanie dôvery. Ako sa píše v príhovore festivalového tímu, vládne nám nedôvera. Nedôverujeme sebe, iným, susedom, súdom, politikom, cudzincom, médiám... A hľadáme dôveru tam, kde to nemá zmysel – u extrémistov, v alternatívnych médiách, u konšpirátorov. Na to všetko a na mnohé ďalšie poukazovali aj autori uvedených filmov.

Dôvera sa niekedy hľadá ťažko. Skúste dôverovať predstaviteľom firiem ako Facebook či Google, ktoré v podstate bez vášho súhlasu zbierajú dáta odhaľujúce vaše správanie, záujmy a preferencie v digitálnom svete, ako ukázal rakúsky režisér Werner Boote vo filme *Všetko je pod kontrolou*. Alebo ruským funkcionárom sveta športu, kde je doping metódou podporovanou (a utajovanou) štátom na dosiahnutie (pochybných) úspechov športovcov, ako odhalil nemecký režisér Hajo Seppelt v snímke *Tajomstvá dopingu: Ako Rusko vyrába svojich víťazov*. Protagonista britsko-maďarského filmu *Lepšie je mlčať* (r. Sam Blair, Joseph Martin) ako „popredný“ maďarský nacionalista a antisemita zistil, že má židovský pôvod, a stal sa praktikujúcim židom – stratil dôveru svojich kumpánov, ale dôveru v novom svete, kde sa ocitol, si buduje len ťažko. O dôveru vlastnej rodiny musí bojovať štyridsiatnik Saar, ktorý po dvoch desaťročiach života v Londýne zvažuje návrat do Izraela, lenže tu sa ako HIV pozitívny gej stretáva s predsudkami svojich najbližších – v izraelsko-britskom filme *Kto ma teraz bude mať rád?* bratov Tomera a Baraka Heymannovcov. Podobne musí nielen s predsudkami, ale aj so štátnou mašinériou bojovať transrodová žena Cleopatra, protagonistka ironizujúco nazvanej snímky *Perla Afriky*, ktorú režíroval Švéd Jonny Vallström: v Ugande, „perle Afriky“, hrozí totiž LGBT ľuďom trest smrti.

Ani tohto roku nechýbala v programe festivalu súťaž slovenských dokumentov. V konkurencii snímok *10 rokov lásky* (r. Adam Hanuljak), *Diera v hlave* (r. Robert Kirchhoff), *Hotel Úsvit* (r. Mária Rumanová) a *Profesionálna cudzinka* (r. Anna Grusková) zvíťazil *Český Alláh* Zuzany Piussi, čo je trochu zvláštne – nie to, že vyhral, ale že bol ako rýdzo český film zaradený do súťaže slovenských dokumentov. Isteže, autorka filmu je Slovenka (a téma jej snímky je napriek adjektívu „český“ v titule univerzálna), ale poriadok by mal byť. Alebo štatút súťaže. Ktorý neexistuje.

Festival ponúkol aj viacero slovenských dokumentov mimo súťaže. Z nich boli bezpochyby najzaujímavejšie tie, ktoré boli podobne ako *Český Alláh* „slovenské“ v zmysle národnosti tvorcu. Zrejme najviac prekvapil (taliansky) absolventský film doteraz prakticky neznámej novinárky a filmárky Zuzany Límovej *Medzi nami* (*Before I Met You*), a to nielen témou, ktorou je stav slovenského pôrodnictva, ale aj suverénnou umeleckou formou. A slovom do bitky bol český dokument Zuzany Piussi a Víta Janečka *Sedliacky rozum*, v ktorom autori kriticky a investigatívne analyzujú pôsobenie Andreja Babiša v českej ekonomike a politike.

Bol to v niečom zvláštny ročník Jedného sveta. Palestínski protagonisti filmu belgického režiséra Jana Beddegenoodtsa asi nedôverovali organizátorom festivalu a požiadali, aby bol film *Vďaka Bohu, že je piatok* o konflikte obyvateľov palestínskej dediny a izraelskej osady stiahnutý z programu. Vedenie Univerzitnej nemocnice Bratislava zjavne nedôveruje Zuzane Límovej a tvorcovia filmu *Sedliacky rozum* zasa nedôverujú recenzientke denníka *Sme*. Zdá sa, že organizátori Jedného sveta zaťali ústrednou témou festivalu do živého. ▲

Príroda Slovenska bola vždy nádherná

► Milan Černák

Filmové týždenníky ako žáner spravodajského filmu sú dnes vzácnosťou. Na Slovensku sa o ne vo svojich zbierkach stará Slovenský filmový ústav (SFÚ), ktorý ich v spolupráci so spravodajskou televíziou TA3 uvádza v jej programe. V mesačníku Film.sk ich čitateľom približuje Milan Černák, ktorý pôsobil ako dramaturg a režisér Spravodajského filmu.

Uhorky spravidla dozrievajú v lete. Všetci – vrátane politikov – dovolenkujú a médiá nemajú o čom informovať a vymýšľajú si (nielen vtedy). Preto uhorková sezóna. Tak to poznáme v súčasnosti. Ibaže v socializme to bolo ináč. Celé leto prebiehal lúty boj o úrodu. Raz bolo sucho, inokedy dážď a búrky a kolesá kombajnov sa zabárali do blata. Celý národ sledoval tento boj so zatajeným dychom. Jediná istota bola, že zakaždým sa skončí víťazstvom, ktoré sa oslávilo na dožinkách. Tentoraz v Hurbanove (č. 35).

Prečo v roku 1958 vypukla uhorková sezóna až na jeseň – v období, z ktorého sú vybrané týždenníky –, to dnes nikto netuší. Sled nudných dní síce osviežili rôzne oslavné dni (Deň železničiarov, Deň baníkov, Deň tlače, Deň armády atď.), ale ináč...

V prvom týždenníku série (č. 35) zaujme súd s rozkrádačmi „národného majetku“ na trnavskom bitúnku. Prvotriedne mäso účtovali ako nútený výsek a potom predávali ako najlepšiu kvalitu. Dvadsaťsedemčlenná skupina tak zarobila takmer milión korún, čo vtedy nebolo málo (ak to prepočítame podľa priemerných plátov, je to cca 350 000 eur).

Pod Babou horou odhalili pamätnú tabuľu Leninovi (č. 37), hoci na ňu vystúpil iba z Poľska, ale iste pozeral aj na našu stranu.

Kamera sa opäť vracia na svetovú výstavu v Bruseli návštevou černošskej dediny (č.37) a o týždeň neskôr tu zachytáva slávneho francúzskeho herca Jeana Maraisa. Ináč nie je v týždenníkoch takmer žiadny materiál zo západnej Európy. A ak áno, ako napríklad reportáž o súťaži detí v kresbe na dlažbu, komentátor nezabudol pripomenúť, že bola v robotníckej štvrti Amsterdamu (č. 39).

K zaujímavším snímkam patria reportáže Z rodného kraja (nie vždy označené): Svätovánska dolina v Nízkych Tatrách s krásnym motýľom jasoňom (č. 35), Dobrošský prales (č. 37), osemstoročná vinohradnícka Modra (č. 41) či výstava o živote Jána Kollára v diviackom kaštieli (č. 42).

Priemysel sa chváľil dvoma úspechmi: v Tesle Orava začali vyrábať nový televízny prijímač Mánes a v Považskej Bystrici sa začala sériová výroba skútra Manet (č. 41). V Dusle Šaľa (č. 38) položili základný kameň (Andrej Babiš mal práve štyri roky).

Piesňou *Mackie Messer* otvorili prvú slovenskú estrádu v bratislavskej Tatra revue (č. 39). A kto nepočul spievať slávneho černošského speváka Paula Robesona, môže si ho vypočuť v týždenníku 41. ▲

FILMOVÉ TÝŽDENNÍKY NA TA3 – NOVEMBER 2017

4. 11. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 35/1958 a 36/1958 (repríza 5. 11. o 16.30 hod.)
11. 11. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 37/1958 a 38/1958 (repríza 12. 11. o 16.30 hod.)
18. 11. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 39/1958 a 40/1958 (repríza 19. 11. o 16.30 hod.)
25. 11. – 14.30 hod. – Týždeň vo filme 41/1958 a 42/1958 (repríza 26. 11. o 16.30 hod.)

Zmena programu vyhradená!

Jesenná (zato) silná filmotéka

KINO LUMIÈRE
V NOVEMBRI:

odporúča
filmová historička
Eva Filová

Do „Lumáča“ chodím rada a pravidelne. Nielen na slovenské novinky, ktoré s kolegami dvakrát ročne hodnotíme, nielen na pásma krátkych archívnych filmov, ktoré pre kino pripravujem, ale aj na filmy, ktoré chýbajú v mojej osobnej pamätavej filmotéke a ktoré by sa patrilo znovu oprášiť, pripomenúť, aktualizovať. Novembrový program ponúka dve rozsiahlejšie prehliadky Nemecká jeseň a Ilja Zeljenka a film i množstvo ďalších, nemenej zaujímavých projekcií.

Štvormesačná Nemecká jeseň pomaly mieri do finále. Po retrospektíve nonkonformných, kolážových, politicky aj rodovo provokatívnych filmov jedného z iniciátorov povestného Oberhausenského manifestu Alexandra Klugeho sa predstavia ďalší predstavitelia nového nemeckého filmu: Volker Schlöndorff (*Mladý Törless*, *Baal*, *Stratená česť Kataríny Blumovej*), Rainer Werner Fassbinder (*Strach jest duše*), Werner Herzog (*Aj trpaslíci začínali malí*, *Aguirre*, *hnev Boží*), Wim Wenders (*V behu času*) či u nás menej známy Peter Fleischmann (*Lovecké výjavy z Dolného Bavorska*). Široké rozpätie autorských prístupov, ktoré sa pohybujú medzi naturalizmom, vecnosťou a alegóriou, a tým, ktoré reagujú na zakorenenú xenofóbiu, homofóbiu a mocenské praktiky, poskytuje bohatý študijný materiál a priestor na uvažovanie o generácii, ktorá sa „rozlúčila s minulosťou“ a s „tatkovským kinom“.

Novembrový program kina je venovaný aj hudobnému skladateľovi Iljovi Zeljenkovi (21. 12. 1932 – 13. 7. 2007), ktorý skomponoval hudbu do takmer sto slovenských dlhometrážnych i krátkych filmov. Hoci hudba bola súčasťou kinematografie už od jej zrodu, do povedomia vstúpila, až keď sa oslobodila od opisného symfonizmu, prestala figurovať v pozícii doplnku a ilustrácie a stala sa rovnocenným tvorivým partnerom filmového obrazu. Stačí si spomenúť na elektronický zvuk televíznych antén a opakujúce sa zvukové leitmotívy v Uhrovom *Slnku v sieti*. Zeljenkova spolupráca so Štefanom Uhrom sa začala v roku 1957 a do začiatku normalizácie sa rozšírila o ďalších režiséroch: Ladislava Kudelku, Miroslava Horňáka, Jaroslava Pograna, Vladu Kubenka, Martina Slivku, Eduarda Grečnera a iných.

Na záver ešte drobný postreh. Zdá sa, že jubilanti majú vrelý vzťah k hudbe. V októbri vybral Peter Dubecký v rámci Carte Blanche digitalizovaný a reštaurovaný film Petra Solana *Prípad Barnabáš Kos*, v novembri nás do sveta hudby ponorí Miroslav Marcelli snímkami Federica Felliniho *A loď pláva* a *Skúška orchestra*. Že nemajú nič spoločné? Veď uvidíme... ▲

Baal • © Volker Schlöndorff

KINO
LUMIÈRE

KINO
SLOVENSKÉHO
FILMOVÉHO
ÚSTAVU

ŠPITÁLSKA UL. 4
BRATISLAVA

NOVEMBER 2017

- 3. 11. 1942 **Koloman Leššo** – animátor, karikaturista (zomrel 27. 9. 2013)
- 6. 11. 1947 **Lýdia Ragačová** – scenáristka
- 8. 11. 1942 **Ján Magdolen** – kameraman
- 9. 11. 1942 **František Desset** – herec (zomrel 17. 1. 2006)
- 9. 11. 1957 **Marián Kimlička** – animátor
- 11. 11. 1947 **Stanislav Učník** – vedúci výroby
- 12. 11. 1927 **Jozef Hanúsek** – herec (zomrel 27. 3. 1971)
- 13. 11. 1927 **Stanislava Vaničková** – kostýmová výtvarníčka
- 17. 11. 1942 **Mátyás Dráfi** – herec
- 18. 11. 1917 **Štefan Orth** – režisér, dokumentarista (zomrel 12. 1. 1992)
- 21. 11. 1922 **Tibor Rakovský** – režisér (zomrel 29. 12. 1982)
- 27. 11. 1932 **Imrich Waczulík** – umelecký maskér
- 28. 11. 1937 **Ivan Králik** – scenárista, publicista (zomrel 14. 8. 2009)
- 29. 11. 1937 **Ondrej Zimka** – výtvarník, animátor

zdroj: Kalendár filmových výročí 2017

- Interná publikácia Slovenského filmového ústavu (SFU)
- zostavila **Renáta Šmatláková**

Creative Europe Desk Slovensko informuje

Program Kreatívna Európa – podprogram MEDIA zveřejnil ďalšie dve výzvy. V prípade výzvy EACEA/17/2017 – Podpora festivalov sa podmienky v zásade nemenia: festival musí premievať najmenej 70 % filmov z minimálne 15 členských krajín MEDIA (alebo minimálne 100 hraných filmov, respektíve 400 krátkych filmov), pričom minimálne 50 % filmov musí byť nenárodných. Uzávierky sú dve: 23. 11. 2017 (pre festivaly so začiatkom medzi 1. 5. a 31. 10. 2018) a 26. 4. 2018 (pre festivaly so začiatkom medzi 1. 11. 2018 a 30. 4. 2019). Podpora sa pridružuje vo forme fixných súm (od 27 000 eur, ak festival premieva menej ako 40 celovečerných európskych filmov, až po 75 000 eur, ak festival premieva viac než 200 celovečerných európskych filmov).

Výzva EACEA/12/2017 je Výberová podpora kinodistribúcie. Novinky sú dve: pri každom filme sa musí uvádzať štandardné identifikačné číslo ISAN alebo EIDR a zároveň sa menia sumy podpory v závislosti od počtu kín, v ktorých bude film uvedený. Pre krajiny s nízkou audiovizuálnou kapacitou, ako je Slovensko, je to 2 200 eur (ak je film uvedený v jednej alebo dvoch sálach), 2 600 eur (3 až 7 sál), 5 000 eur (8 a viac sál), 5 700 eur (15 a viac sál), 7 100 eur (25 a viac sál). Uzávierky sú dve: 5. 12. 2017 a 14. 6. 2018.

EACEA zverejnila aj očakávané výsledky Výzvy EACEA/20/2016 – Podpora vývoja jednotlivých projektov, 2. uzávierka. Slovenské producentské spoločnosti boli viac než úspešné: Attack Film získal na projekt *Mothers* 50 000 eur, MPhilms na projekt *Power* 30 000 eur, Silverart na projekt *1989* sumu 50 000 eur a KFS production na projekt *Blood of the Firstborn* 50 000 eur. Všetkým úspešným žiadateľom srdečne blahoželáme.

► vs

► www.csfilm.cz, www.filmpost.cz

TELEVÍZIA ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH FILMOV
Slovenské pondelky 2017

- 6. 11. ► 22.00 ► **Pieseň o sivom holubovi**
► S. Barabáš, 1961, 99 min.
- 13. 11. ► 22.00 ► **Let asfaltového holuba** ► V. Balco, 1990, 90 min.
- 20. 11. ► 20.00 ► **Tisícročná včela** ► J. Jakubisko, 1983, 163 min.
- 27. 11. ► 22.00 ► **Mŕtvi učia živých** ► M. Holly, 1983, 75 min.

Zmena programu vyhradená!

► Na 4. ročníku festivalu študentských filmov First Step Film Festival, ktorý sa uskutočnil v dňoch 19. až 23. 9. v Tirane v Albánsku, získal ocenenie ako najlepší hraný film titul *Skúška* v réžii Gregora Valentoviča. Cenu za najlepší dokumentárny film udelili projektu režisérky Barbory Slipekovej *O sestre*.

► Na 22. ročníku Horského festivalu Ladek, ktorý sa konal od 21. do 24. 9. v poľskom kúpeľnom meste Ladek-Zdrój, získal Grand Prix dokumentárny film Pavla Barabáša *Sloboda pod nákladom*. Cenu za najlepší hraný film udelili snímke *Cez kosti mŕtvych* (r. A. Holland).

► Na 54. ročníku Medzinárodného televízneho festivalu Zlatá Praha (27. – 30. 9.) v Česku získal dokumentárny portrét Sone Červenej s názvom *Červená* (r. O. Sommerová) Grand Prix.

► Pripravovaný animovaný film *Šarkan* Martina Smatanu v produkcii spoločnosti BFILM získal prvú cenu na medzinárodnom pitchingovom fóre Animarkt 2017, ktoré sa konalo od 2. do 6. 10. v Lodži v Poľsku. Zároveň získal špeciálnu cenu poroty, ktorou je akreditácia na Annecy MIFA Market 2018.

► Filmár Erik Baláž zvíťazil s filmom *Nesmrtelný les* v kategórii Krásy prírody a získal jednu z hlavných cien na 43. ročníku Medzinárodného filmového festivalu Ekofilm, ktorý sa konal od 5. do 7. 10. v Brne.

► Titul *Nina* (r. J. Lehotský) získal Cenu FIPRESCI na 33. Medzinárodnom filmovom festivale Varšava, ktorý sa konal od 12. do 21. 10.

► Film *Sloboda pod nákladom* (r. P. Barabáš) získal Čestné uznanie na Medzinárodnom festivale horského filmu Tegernsee v Nemecku (18. – 22. 10.). Barabášov film *Vábenie výšok* dostal zase Cenu diváka na Medzinárodnom festivale horských filmov Poprad (11. – 15. 10.), kde uspel aj Erik Baláž so snímkom *Nesmrtelný les*, ktorej udelili Cenu za stvárnenie života vo voľnej prírode.

► Pripravovaný česko-slovenský dokumentárny film *Frem* režisérky Viery Čákanyovej získal podporu 53 000 eur z fondu Eurimages.

► **zs, dan**

NAJPREDÁVANEJŠIE PUBLIKÁCIE A DVD NOSIČE V PREDAJNI SFÚ ► OKTÓBER 2017

► PUBLIKÁCIE

1. **Kino-Ikon 1/2017** (ASFK a VŠMU v spolupráci so SFÚ, Bratislava)
2. **Georges Didi-Huberman: Vyjsť z temnoty** (ASFK a SFÚ, Bratislava)
3. **Václav Macek, Jelena Paštéková: Dejiny slovenskej kinematografie 1896 – 1969** (SFÚ a FOTOFO/Stredoeurópsky dom fotografie, Bratislava)

► AUDIOVIZUÁLNE NOSIČE

1. **DVD Útek do Budína** (SFÚ, Bratislava)
2. **DVD Zabudnite na Mozarta** (SFÚ, Bratislava)
3. **blu-ray Perinbaba** (SFÚ, Bratislava)

Predajňa SFÚ Klapka.sk (Grösslingová 43) a Kino Lumiére pripravili na november túto akciu:

Ak si kúpite novembrové číslo Film.sk, dostanete k nemu DVD November 1989 – Očami slovenských dokumentaristov.

NAJNAVŠTEVOVANEJŠIE FILMY V KINE LUMIÈRE ► 23. 9. – 23. 10. 2017

1. **Štvorec** (r. R. Östlund, Švédsko/Dánsko/Nemecko/Francúzsko, 2017, Film Europe Media Company)
2. **Mečiar** (r. T. Nvotová, SR/ČR, 2017, PubRes)
3. **Nina** (r. J. Lehotský, SR/ČR, 2017, Film Europe Media Company)
4. **O tele a duši** (r. I. Enyedi, Maďarsko, 2017, Film Europe Media Company)
5. **Blade Runner 2049** (r. D. Villeneuve, USA, 2017, Itafilm)

Happy End

Michael Haneke

Out

György Kristóf

Žltá

Ivana Šebestová

Klient

Asghar Farhadi

Druhá strana nádeje

Aki Kaurismäki

PROJEKT 2017

NAJVÄČŠIA PUTOVNÁ
PREHLIADKA FILMOV
NA SLOVENSKU

Plechový bubienok

Volker Schlöndorff

Brazil

Terry Gilliam

OD SEPTEMBRA DO FEBRUÁRA

V KINÁCH A VO FILMOVÝCH KLUBOCH
WWW.ASFK.SK

Křižáček

Václav Kadrnka

Odrazy

Andrzej Wajda

Obchod na korze

Ján Kadár, Elmar Klos

Lajka

Aurel Klimt

PREDAJ MESAČNÍKA FILM. SK: KINOKUPCEVIA A INÉ PREDAJNÉ / BRATISLAVA ► Klapa.sk – predajňa SFÚ (Grosslingová 4,3) ► Artforum (Kozia 20)
► Hummel Music (Klobučníkova 2) ► Martinus (Ochodná 26) ► Prospero – predajňa DU (Jakušovo nám. 12) ► výtlačka VŠMU (Svoradova 2)
PEZINOK ► Artforum **BANŠKA BYSTRICA** ► Artforum **PREŠOV** ► Artforum **FILMOVÉ KLUBY** ► Kino Lumiere Bratislava – kino SFÚ (Štrébska 4)
► FK – Kino Junior Levice ► FK – Kino Strojár Marhň ► FK – Kino Fontána Piešťany ► FK – Naoko Trnava

**SLOVENSKÝ
FILMOVÝ ÚSTAV**
SLOVAK FILM
INSTITUTE

ISSN 1335-8286

9 771335 828003

11

FILM. SK JE EUROUVANÝ MK SR POB BV, Č. EV 947/08

KALENDÁRIUM

► **PREMIÉRY**

DISTRIBÚCIA

ROZHOVOR

PUBLIKÁCIE

► **TÉMA**

FILMOVÉ NOVINKY

FESTIVALY

► **RECENZIA**

PROFIL

OHLASY

REBRÍČKY

A JUBILEÁ